

41

Colecția POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

VICTOR EFTIMIU

Pe urmele ZIMBRULUI

EDITATĂ DE REVISTA
ȘTIINȚĂ ȘI TEHNICĂ

★★★★★

VICTOR EFTIMIU

PE URMELE ZIMBRULUI

* * *

* *

Colecția „Povestiri științifico-fantastice"
41

1847. Henri Parrocel (administratorul boierului moldovean Arkip Rosetti) il determină pe nepotul său, Gaston, aflat la Paris să viziteze Țările Romînești. Unchiul îl ispitește cu perspectiva unei extraordinare vînători de zimbri, dar gîndul său tainic este de a-l însura cu frumoasa Mușa, fiica boierului.

Ajuns la Drăgoșești, Gaston cîștigă simpatia lui Arkip Rosetti și devine secretarul literar al acestuia.

Mușa se simte atrasă de romanticul oaspe și îi propune să se căsătorească. Arkip Rosetti însă care plănuia ca fiica lui să fie căsătorită cu un viitor domn al țării, hotărăște împreună cu mătușa Mușei, Marghioala Roznovan, plecarea fetei la Iași, ale cărui recepții o vor face să-și uite iubirea.

Pus la cale de Henri Parrocel, Stoeniță — căpetenia unor haiduci — răpește pe cei doi îndrăgostiți și îi ascunde la o mănăstire.

*

LUCRĂRI CARE VOR APĂREA ÎN COLECȚIA „POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"

Nr. 42 — „Pe urmele zimbrului" — roman istoric de Victor Eftimiu.
Nr. 43 — „Atolul Fakaofo" — povestire științifico-fantastică de I. Efremov (traducere din limba rusă).
Nr. 44—45—46 — „Duelul mut" — roman de aventuri de D. Szilagyi și M. Cîrloanță.

(Continuare din numărul trecut)

Arkip Rosetti era incredințat că hoțul de Stoeniță nu era străin de toată tărășenia aceasta.

— Cit o să-mi ceară? Cind dracu' o să se astimpere acest țigan afurisit? se întreba strănepotul lui Antonie Vodă Ruset.

Și nu găsea răspuns.

In vremea aceasta, la schitul din munții de lingă satul Ciupercani, unde șase maici și o stareță își trăiau anii din urmă intr-o mare singurătate și uitare, sosirea măriei sale Mărioara Rosetti, fiica stăpinului moșiei Ciupercanilor și a celor invecinate, a fost o nemaipomenită sărbătoare.

A adus-o, in zori de zi, ocrotitul și ocrotitorul lor, Stoeniță Vodă, căpitanul de haiduci, pe care de atitea ori il ascunsese, ferindu-l de potere, părintele Gligore, bătrînul duhovnic al monastirii... Stoeniță Vodă aducea maicilor și preotului saci de mălai, burdufuri de untdelemn și de caș, pungi mari de măsline, lăzi cu pește sărat și piini albe. Le dăruia bani și postav și toate de cite avea schitul de trebuință. Totdeauna căpitanul de haiduci se vestea cu dăsaga plină și nu cerea decit adăpost in hrubele străvechi și necercetate.

Cind le-a adus-o pe domnița Mărioara, a spus maicilor să incălzească bine arhondăria, să ingrijească și să păzească pe fata boierului, să-i facă foc bun, să-i fiarbă apă în cazane și să-i potrivească scalda, s-o ferească de frig, nu cumva să răcească. Să nu mai bată toaca noaptea. S-o lase pe duduița a dormi în pace. La fiecare din aceste porunci ale lui Stoeniță Vodă, maica stareță Epifania, cu mina dreaptă pe piept, pleca fruntea, in semn că așa va fi, și așa a fost. Apoi, după două zile, cind le-a adus pe tinărul frinc numit Gaston, se rugă de părintele Gligore să-l găzduiască la sfinția sa. Duhovnicul schitului fu bucuros de oaspeți. Ii făcu foc bun în odaia cea mare, îi așternu pat cu cearșafuri albe și ușoare, de care nu se atinsese de la moartea preotesei.

Cei doi tineri se văzură in iatacul arhondăriei, de față fiind și maica stareță Epifania. Prezența severă a cuvioșiei sale impiedică pe cei doi indrăgostiți să se arunce unul în brațele celuilalt, așa cum îi îndemna inima de-atita vreme. În calea dragostei lor trebuia să se ivească mereu oprelişti!

Ciudată întilnire! O monastire din munți, pe-o iarnă care încase tot pămîntul in potopul alb, scinteietor și rece al zăpezii!... A-duși acolo fără voia lor, in goana săniilor, de un haiduc care le voia

binele, într-un chip la care ei nu s-ar fi gîndit niciodată, bălatul şi fata se uitau, sfioşi, unul la celălalt.

Gaston, foarte palid, se aplecase adinc, in faţa Muşei, ii sărutase mînuţa. Muşa era emoţionată şi ea, dar nu voia s-arate. Işi inghiţea mereu omuşorul şi, fiindcă nu găsea nici un cuvint de spus tinărului, ca să-şi ascundă tulburarea, vorbi Epifaniei:

— Să ne ierţi, maică stareţă, că vorbim franţuzeşte, dar dumnealui moldoveneşte nu ştie...

Incurcat, Gaston se uita la icoanele şi crucile atirnate de pereţi, la candelele ce scinteiau sub iconostase, la ţesăturile ce acopereau scaunele, masa şi crivatul.

Le va descrie în amintirile lui aşa cum pomenea de toate imprejurările pe care le trăise de la plecarea din Paris. Intr-un caiet gros, lăsat la Drăgoşeşti, el umpluse pagini despre călătoria in principate, impresiile de drum, peisajele, omul, stările din Moldo-Valahia — lucruri care vor fi cuprinse in cartea „Printre romini". In alt caiet, el işi spovedea toate stările sufleteşti pe care le incercase de la prima intilnire cu Muşa. Era numai al lui şi numai pentru el acel caiet cu însemnări preţioase. Poate că intr-o zi i-l va incredinţa şi miresei, dacă-i va fi dat vreodată să-şi implinească visul acesta.

I se părea ciudat lui insuşi că se gindeşte la proiecte literare in clipa mult dorită, neaşteptată, minunată, pe care o trăia: intilnirea cu fiinţa adorată în singurătate, fără paznici, ci între ei, liberi să-şi împărtăşească tot clocotul inimii, tot dorul sufletului, toată bucuria de a fi împreună, nedespărţiţi. Nedespărţiţi?

Nu. Ii despărţea, mai mult decit prezenţa stareţei, propria lor conştiinţă. Intre ei doi se ridicau toate constringerile, toate prejudecăţile, toate mustrările intruchipate prin prezenţa aproape materială a seniorului de la Drăgoşeşti. Amindoi se temeau de el, ca şi cum Arkip ar fi fost de faţă şi le-ar fi cerut socoteală.

Deşi nu se ştiau vinovaţi ei înşişi de această fugă, incercau, totuşi, vina unei acceptări, a unei complicităţi.

Toate elanurile ingheţaseră in ei. Parcă şi-ar fi epuizat, în marele dor ce le umpluse despărţirea, intreaga lor dragoste, dulcea nebunie a tinereţii, puterea de a infrunta oricare forţă ce li s-ar fi pus în cale.

Nu mai găseau avintul ce-i înaripa in meditaţiile singurătăţii, potopul de foc al cuvintelor, lava care trebuia să se reverse din pieptul lor, ca dintr-un vulcan. Zăgazuri necunoscute ii impiedicau să-şi dezlănţuie indemnurile, poruncile, puhoaiele, cataractele care, atunci cind erau departe, ii impingeau unul spre altul, furtunos, fără nici o oprelişte.

Vor mai sta oare multă vreme aşa, muţi şi nemişcaţi, ca două făpturi de ceară?

Ce păcat că in locul călugăriţei posomorite, care ii priveghea, severă, nu era acolo hoţul de Stoeniţă, omul fără prejudecăţi, voinţa hotărită, păunaşul codrilor, căruia puţin ii păsa de legile făcute de oameni! Haiducul cunoştea numai legea firii, care e mai presus decit toate orinduirile născocite de muritori.

I-ar fi apucat de umeri, Stoeniţă, i-ar fi impins unul în braţele celuilalt şi le-ar fi strigat, rizind cu dinţii lui de fiară tinără şi nebiruită,

— Hai, copii! Iubiți-vă în voie, că a voastră e dragostea și viața, al vostru e pămîntul!

Dar bunul prieten nu era acolo. Și cineva trebuia să vorbească.

Cea dintîi rupse gheața Mușa, surîzînd:

— Frumoasă aventură, nu-i așa? Cine și-ar fi închipuit un asemenea deznodămînt?!

— E un deznodămînt? întrebă Gaston, cu sfială.

— Să sperăm!... răspunse copila în al cărei ton, în al cărei zîmbet, în a cărei privire se aprindea din nou marea făgăduială.

Acest scurt dialog, rostit în grai franțuzesc, stareța și-l traducea cam așa:

— Mult o să mai stea bătrîna asta aici?

— Cred c-a venit vremea să ne lase în pace!

Și maica Epifania, înclinîndu-se, cu mîna dreaptă pe inimă, ieși, de-a-ndaratelea, părînd că spune:

— Poftiți, vă rog!... Eu sînt la poruncile înălțimii voastre!...

Rămași singuri, cei doi tineri se înfruntară cu privirile. Gaston, neputînd îndura enigmatica privire a Mușei, își plecă ochii în pămînt.

— N-ai nimic să-mi spui? îl întrebă dînsa, cu glasul mustrător, dar plin de calde inflexiuni, de făgăduieli, de așteptări înfrigurate.

Domnișoara noastră se așezase într-un jilț și, din fundul lui, își iscodea, ispititoare, oaspele. Gaston căzu în genunchi, prinse mînuța cu degetele lungi, albe, fine, cu gropițe deasupra încheieturilor și, neîndrăznind să i-o sărute, își lipi fruntea de pielea mătăsoasă. Mușa își petrecu mîna stîngă în buclele tînărului, pe care le răsfira, le mîngîia... Fericit, Gaston ar fi vrut să încremenească așa, în veșnicie. Cu deprinderea pe care-o avea de a transforma toate în literatură, își aminti și recită, în gînd, versurile maestrului său:

O, timp, oprește-ți zborul...

Vraja poeziei lui Lamartine se propagă în sufletul tînărului său discipol, îl inspiră, îl însufleți...

— Sînt cele mai frumoase clipe pe care le-am trăit pînă azi. Aș vrea să nu se mai sfîrșească... Ce-mi poate da mai frumos ziua de mîine? Ești colea și nu-mi vine să cred. Cum te-am dorit!... Cum te vedeam, pretutindeni! Și ce pustii îmi păreau toate! Întuneric, pretutindeni... Parcă se stinsese pămîntul... Nopțile nu mai aveau sfîrșit... Așteptam zorile, s-ajung mai repede în mijlocul cărților, unde am fost de-atîtea ori împreună. Fiecare colț al încăperii, fiecare tablou, fiecare fotoliu mi te aminteau. Pe tatăl dumitale îl adoram, fiindcă-ți semăna. Toate îți purtau amintirea. Într-o zi, ți-ai lipit fruntea de fereastră, privind departe, în fundul zărilor pline de melancolia toamnei. Și pe geamul de care ți-ai rezemat fruntea a rămas întipărită o urmă, un abur ușor... o ceață fină... ca un gînd materializat. Poate mai e și acum, pe geam, acel semn al domnișoarei noastre, care, într-o bună zi, a plecat departe... Acum nu mai este departe... Iată-te colea... Să fie adevărat că nu mai ești departe, că ești lîngă mine?!

Și Gaston prinse mîna copilei, o privi, își ridică ochii spre ochii Mușei, apoi întorcînd ușor acea mînuță parcă sculptată în alabastru, îi sărută lung, într-un suspin de fericire, palma trandafirie.

Iar Mușa închise ochii și, cu nările fremătătoare, își strînse de-

getele în jurul gurii lui Gaston, ca şi cum i-ar fi înapoiat acea sărutare...

Incepea să se lase noaptea, şi ei erau tot acolo; în soba albă de cărămidă şi de var, a arhondăriei, lemnele incetaseră să mai trosnească. Se făcuse o mare linişte, pe care o sporea, parcă, ninsoarea potolită ce se străvedea prin geamul vinăt.

Fulgi de zăpadă cădeau, incet, şi invăluiau inserarea.

La rindul ei, copila vorbi...

Cu capul pe genunchii Muşei, Gaston o asculta vrăjit. Feeria cuvintelor copilei se ţesea in decorul monahal, aşa cum plasa de omăt se ţesea afară, aşa precum cenuşa din vatră, caldă şi roză acoperea, ca *într-un văl de borangic*, amurgul tăciunilor...

— Gaston, eu te-am iubit inainte de-a te cunoaşte... te-am cunoscut înainte de-a te vedea. Inchipuirea mea îţi dădea un alt chip decît cel pe care-l ai acum. Dar chipul acela l-am uitat. Mi-au trebuit citeva zile să-l uit, după ce-l aşteptasem atita vreme. M-am obişnuit cu chipul dumitale de azi şi mi-e drag. De unde te cunoşteam, inainte de-a te vedea? Da — da! Te cunoşteam din scrisorile pe care le trimiteai de la Paris unchiului dumitale. Te cunoşteam din cite îmi vorbea el însuşi despre dumneata. „Lui Gaston i-ar fi plăcut să te vadă, sărind călare, ca o amazoană, şanţul larg cit o prăpastie..." „Gaston are aceeaşi părere ca dumneata, domnişoară Muşa, în privinţa libertăţii tinerilor faţă de tirania *părinţilor*"... *„I-am scris lui* Gaston despre convorbirea noastră de-aseară şi l-am intrebat ce crede despre romanele domnului Honoré de Balzac"... „Gaston trebuie să fie acum la bal, la Palais-Royal... E un dansator fără pereche"... Aşa-mi vorbea. Mereu şi-n fiecare zi prezenţa dumitale se făcea tot mai vie, tot mai cuceritoare. Gaston, nu crezi că este o nebunie de copil sălbatic, trăit în pustietatea munţilor, nu e o nebunie să iubeşti pe cineva pe care nu-l cunoşti, pe cineva care e atit de departe? O nebunie, da!... Dar e cea mai frumoasă nebunie... N-a mai incercat-o nimeni, niciodată... Eu n-am citit in nici o carte o dragoste la fel cu a noastră... Am trăit-o ca o poveste fermecată, în singurătatea casei părinteşti. N-aş fi crezut niciodată că, într-o zi, povestea se va înfăptui aievea, întreagă, sporită, o realitate mai frumoasă decit însuşi visul. Spune-mi, Gaston, dumneata n-ai incercat acelaşi lucru, acolo, departe, in Parisul acela minunat, cind iţi scria unchiul dumitale despre ciudata domnişoară de la Drăgoşeşti?

— Nu, domniţa mea, de ce te-aş minţi? După ce inchideam scrisorile unchiului, nu mă mai gîndeam la dumneata! Erai un amănunt graţios in decorul Carpaţilor — şi atît. Eu, la Paris, n-aveam răgazul reveriilor. Acolo viaţa e atit de plină de ea însăşi, incit visul n-are cum să se strecoare in împărăţia vieţii... Noi, francezii, ca şi italienii, de altfel, avem cele mai puţine legende, fiindcă realitatea însăşi, peisajul şi existenţa omului sint atît de pline, atit de vibrante, atît de surprinzătoare, incit îşi trăiesc propria legendă, vie şi cotidiană, mai presus de orice joc al închipuirii. Aici, pe aceste plaiuri patriarhale, imaginaţia ţese in voie, se aprinde şi se revarsă într-o aureolă de ceaţă, în brumele pe care le populează năluci fugare... Eu n-am încercat această fantasmagorie... Te-am iubit abia după ce te-am cunoscut... Frumuseţea, gingăşia dumitale au un farmec care-ţi aparţine. Sînt atit de copleşitoare, incît n-am nevoie să le adaug podoabele închipuirii mele, reminiscenţe din cărţile citite odinioară.

Realitatea dumitale depăşeşte orice vis şi orice literatură. Nu te voi asemăna cu principesele din basmul celor o mie şi una de nopţi, fiindcă le întreci pe toate... Nu-ţi voi cinta fruntea palidă şi ochii negri, prelungiţi ca migdala, sub sprincenele îmbinate, şi aceste miini pe care la string in miinile mele, ca să nu se înalţe in zbor ca două columbe şi să mă lase numai cu amintirea lor... N-adaug nimic graţiei, spiritului şi sufletului dumitale inalt, fiindcă n-au nevoie de nici un adaos. Muza poeziei n-are ce căuta între noi... Nici un cintec nu te va putea cinta, nici un filfiit de aripi nu se va putea ridica atit de sus, incit să te ajungă!

— Gaston, nu realizez perfect toate cite-mi spui, dar cuvintele dumitale curg şi răsună în mine ca o muzică diafană, mă îmbată ca o licoare divină, ca un balsam binefăcător... Toate cite ni le spunem, noi acum, nu şi le-a mai spus nimeni, niciodată, fiindcă nici povestea noastră n-a mai trăit-o cineva. Cine sintem noi? Doi străini... Nici limba, nici credinţa noastră nu sînt la fel... Dumneata, parizian, eu, fată de boier moldav... De ce-a trebuit să ne intilnim? Iată-ne, din depărtările noastre, amindoi laolaltă, răpiţi de un hoţ de codru... Iată-ne intr-un schit uitat de dumnezeu şi de oameni, aduşi fără voia noastră şi totuşi, ca şi cum o zină bună ne-ar fi ghicit gîndurile şi ne-a apropiat... Cine este acest haiduc, care s-a improvizat în zina noastră protectoare şi ce urmăreşte?... Cum se va sfirşi basmul acesta minunat? Cit vom mai sta aici? Cind va trebui oare să plecăm şi ce vom face după ce vom pleca?... Aş vrea să nu mai vină acea zi... mă tem de ea... nu ştiu ce-ar putea aduce...

— Ce-ar putea, intr-adevăr, s-aducă ziua de miine mai frumos decit această fără de pereche seară? Domniţa mea, ascultă cum sună un clopot de lemn, în ninsoarea care nu se mai sfirşeşte... Eşti colea, îţi simt minuţa într-a mea... ţi-aud respirarea uşoară, îţi simt inima cum bate, ca un răspuns clipelor ce bat la poarta vieţii... Uită-te pe geamul care s-a întunecat: fulgii se apropie de noi, se ingrămădesc la fereastră; ar vrea parcă să ne dea lumină, dar noaptea se face tot mai grea, cu toată palpitarea lor de licurici în agonie... Au ingheţat înainte de a muri... Se topesc unul intr-altul... De unde vin şi ce ursită i-a împreunat, pe drumul albelor eternităţi?!

— Gaston, aş vrea să te ascult o viaţă întreagă...

— O viaţă întreagă... o viaţă-ntreagă, domniţa mea!

Şi cei doi tineri, intr-un extaz unic, se abandonau reveriei lor, care nu s-ar mai fi sfirşit, dacă nu s-ar fi auzit, afară, glasuri femeieşti, zgomot de porţi care se închid, paşi care se apropie.

În odaia cea mare a arhondăriei, candelele din faţa iconostaselor filfiiau şi trosneau mărunt...

Intră maica Epifania, însoţită de două tinere surori, pe care ei nu le mai văzuseră pînă acum. Tustrele călugăriţele purtau cîte un sfeşnic de alamă, in care era înfiptă o luminare galbenă.

Flăcăruia făcliilor era ocrotită de un glob de sticlă. Stareţa îi întrebă dacă poate să aştearnă masa. Cele două surori ieşiră pe virful picioarelor şi se înapoiară, sfioase, călcind cu paşi uşori, fantome negre şi prieteneşti, slujind cina, maicii stareţe şi celor doi oaspeţi.

Şi seara trecu, şi noaptea trecu...

În iatacul părintelui Gligore, culcat între cearşafurile albe, proaspete şi uşoare, Gaston retrăia în amintire clipele, orele petrecute pe înserat alături de Muşa. Şi erau atit de magice acele ore, încit îi

păreau că fuseseră de mult într-o altă viață și-acum îl străbăteau din nou, ca într-o incantațiune.

CAPITOLUL XI

Se apropiau sărbătorile Crăciunului.

Cele mai triste care fuseseră vreodată la Drăgoșești. Nici la moartea boieroaicei nu se lăsase atîta doliu în marile încăperi, pe coamele înalte ale copacilor desfrunziți și ninși.

Domnul Henri Parrocel se întorsese de la Iași, fără să fi făcut cine știe ce ispravă. E drept, domnitorul Mihalache Sturdza îl făgăduise că va pune potere pe urma leahului care furase pe domnița Roseteștilor, că va păzi granițele de sus, pe cele de jos, pe cele dinspre Ardeal, ca nu cumva tîlharul să treacă, nesupărat, la vecini. Spunîndu-i acestea toate, făgăduindu-i cîte-n soare și lună, hospodarul pipăia cu degete pricepute lunga blană de samur dăruită de Arkip Rosetti.

— Iată o chezășie a prieteniei noastre viitoare! spunea, arătînd blonda și greaua mantie, lacomul stăpînitor al Moldovei... La rîndul meu, îl voi face boierului Ruset darul cel mai de preț: pe dulcea dumisale copilă, pe copila dragă nouă, tuturor!

Vicleanul hospodar mințea.

Henri Parrocel știa că minte. Faptul că nu-i suflase vorbă despre identitatea reală a lui Pan Stanislas Zalomițchi, mărturisea nesinceritatea lui Mihalache Sturdza.

„Dar eu, se întreba, mustrîndu-se, guvernorul Mușei, au de ce am făcut neghiobia să-i dau scumpetea de blană, cînd știu prea bine cine a răpit fata?!“ Hospodarul nu poate și, știind că nu poate, nici nu se gîndește să-l prindă pe Stoeniță.

Minte. A mințit și atunci cînd a umplut tîrgul, răspîndind, prin secretarii săi, zvonul că acel nobil polon venise la Iași cu o misiune secretă, din partea împăratului Austriei și că sabia, pe care o trimisese prin Zalomițchi, fusese luată de Sobiesky, regele Poloniei, lui Kara Mustafa Pașa, la asediul Vienei.

Nu era prima scornitură a lui Sturdza, ca să-și întărească tronul șubred. Henri Parrocel comunică toate acestea patronului său, bineînțeles, fără să-l informeze cine era, într-adevăr, acel straniu ambasador al împăratului Austriei.

Aflînd de dispariția nepotului său, domnul administrator se arătă consternat. Dar nu-și exageră durerea. În acest joc al minciunilor, Henri Parrocel apărea ca un om leal; stima și încrederea pe care i le purta monseniorul sporiră —, dacă mai era nevoie să sporească. Arkip Rosetti îl chema mereu, se consultau mereu. Optimismul omului său de încredere îl mai învioră, dar zilele treceau greu, nesfîrșit de lungi, întunecate de cele două absențe și de lipsa oricărei știri. Parcă se înfundaseră toate drumurile pămîntului și ale văzduhului. Corbii mari și ciorile certărețe înlocuiau porumbeii călători, despre care se spunea că duc vești dintr-un loc într-altul. Nici o pasăre albă nu se lăsa pe coperișul vechiului palat, cufundat în troiene și jale. Nici o veste bună nu venea. Va mai veni vreodată? Cine s-o aducă? Din partea cui? Unde era acum draga lui Mușă, pe ce mîini străine încăpuse, cine-i va duce grija, cine-l va consola amarul surghiunului, în cine știe ce peșteră de tîlhari?

Arkip Rosetti nu-şi mai scotea capul dintre miini, încerca zadarnic să mîzgălească două cuvinte pe hirtia cu istoricul Moldovei.
Ofta adînc, se uita pe fereastră, clătina capul şi iar îşi prindea timplele în palme.

*
* *

In simbăta dinaintea Crăciunului, cînd veni să-l ferchezuiască, meşterul Avedik Cricorian fu impresionat de mulţimea firelor albe care năvăliseră în părul şi-n barba măriei sale. Dar nu îndrăzni să spună aceasta boierului, ca să nu se pomenească iar că prea-înălţatul îşi scoate, unul cite unul, inelele grele, din degetele lungi şi albe. Iată, însă, că a doua zi, duminică, un slujitor vesti boierului că-n faţa curţii s-a oprit o sanie cu patru cai şi că omul din sanie cere să vorbească măriei sale.

— *Il cheamă* Pan Samuilă... şi nu mai ştiu cum, un nume de papistaş !...

Conul Arkip tresări. Nu-i venea să creadă. Inima i se umplu de bucurie şi de teamă.

— N-a spus că e Pan Stanislas Zalomiţchi ?

— Cam aşa ceva, înălţate stăpîne !

— Poftiţi-l ! Poftiţi-l numaidecît !

Şi argatul ieşi repede, gata-gata să vie peste cap. Uşa cu două canaturi se deschise.

In bibliotecă intră o frumuseţe de flăcău, înalt, subţire, cu umerii laţi, cu ochii negri, lucioşi. Era îmbrăcat intr-o şubă grea din piei de sobol, iar pe dedesubt, purta bogate haine de magnat şi cizme roşii, căptuşite cu blană. La subsuoară ţinea o căciulă mare de samur.

Boierul îl cunoscu. Il cunoştea prea bine, măcar că oaspele nu mai purta barbă şi plete lungi, în inele. Il întrebă, năucit :

— Tu mi-ai fost ?!

— Eu şi nu altul, măria ta ! zise Stoeniţă, după ce căzu în genunchi şi sărută mîna boierului.

— Aşa ne-a fost vorba ?

— N-a fost nici o vorbă, mărita ta !

— Unde e ?

— La adăpost. Nici o grijă !

— De ce mi-ai făcut asta ?

— Fiindcă aici tînjea.

— Da' de unde ştii tu că tînjea ?

— Am iscoade peste tot.

— Pe băiat tot tu l-ai furat ?

— Tot.

— De ce ?

— Fiindcă tînjea şi el...

— Asta nu e treaba ta ! Cit ?

— Ce „cit" ?

— Cîţi galbeni îmi ceri să le dai drumul ?

— Nimic. N-a fost prădăciune. M-am lăsat de tîlhărîi. Am fost la Vodă şi m-am închinat. Uite carte de la domnie !

Şi Stoeniţă arătă conului Arkip hrisovul de iertare al lui Vodă Sturdza.

— L-ai văzut?

— Cum te văd şi cum mă vezi. Mi-a luat şi sabia, pîrdalnicul! Sabie turcească, bătută-n nestemate. Mi-a dat o mie de galbeni. Da' face mai mult.

— Şi ce-ai de gînd?

— Ce-ai de gînd şi mărita ta!

— Ce-am eu de gînd, mă priveşte.

— Şi ce-am eu de gînd mă priveşte!

— Adică?

— Adică să-i laşi să se ia!...

— N-ai auzit că nu e treaba ta?!

— Atunci să avem iertare, mărita ta, şi te las cu bine! Sărutăm dreapta!

Voievodul ţiganilor dădu să plece.

— Stai! îl strigă boierul.

Şi începu să-şi scoată inelele, unul cîte unul şi să le puie pe masă.

— Nu-mi trebuie! rîse Stoeniţă. Am eu destule scule d-astea, că nu degeaba am haiducit din Focşani în Botoşani!

— Nu le-am scos ca să ţi le dau! Le-am scos ca să nu-mi zdrelesc degetele cînd te-oi lua la bătaie!

Iarăşi rîse Stoeniţă.

— Bate-mă, mărita ta, taie-mi capul, dar eu de-aici, nu ies pînă nu-mi dai învoirea.

— Ce învoire, afurisitule?

— De nuntă. Am fost la un popă şi n-a vrut. Zicea că el nu calcă legea, că nu cunună o fată fără voia părinţilor, mai ales cînd a aflat a cui e fata. Cînd a mai aflat şi de băiat că e papistaş, şi-a făcut trei perechi de cruci şi a scuipat în barbă, zicînd: „Piei, satano!"

— Stoeniţă, tu nu eşti în toate minţile?

— Nu, că dacă eram, ajungeam hatman. Aşa, măria ta! Dă copiilor învoiala de a se lua. Cunună-i cu toată cinstea la Iaşi, la mitropolie, să se ducă pomina. Altminteri, găsesc eu alt popă; îi pun pistolul în piept şi n-o să aibă încotro, le pune pirostriile în cap. Dar păcat ar fi pentru asemenea feţe luminate să le slujim cununia într-o biserică de ţară!

— Eşti nebun, Stoeniţă!

— Nebun, măria ta, dar asta e şi alta nu e.

Arkip se apropie de el, îl apucă de gît şi-l zgudui, dar nu prea tare. Părinteşte.

— Spune-mi, omule, ce face fata?

— Îţi sărută mîna, e bine sănătoasă!

Boierul oftă uşurat, îşi luă mîinile de la gîtul haiducului şi, de rîndul acesta, îl întrebă sfios, cu glasul scăzut şi uitîndu-se împrejur să nu-l audă careva.

— Sînt... la un loc... amîndoi?

— La un loc. Dar n-avea grijă, măria ta, că se văd numai ziua şi cu martori. Le-am pus de pază o zmeoaică, nu alta... O zmeoaică-n straie negre.

— Mărioara plînge, nu? Oftează? Cînd a văzut că o răpeşti, nu s-a repezit să-ţi scoată ochii?

— Nicicum! Dimpotrivă. S-a bucurat c-am scos-o dintre beizadele. Ascultă de mine ca o mieluşea... E tare mulţumită!

— Aşadar, eu nu mai sint nimic pentru ea? intrebă conul Arkip, cu glasul tremurător, plin de lacrimi.

— S-ar putea una ca asta, boierule?! I-e tare dor de măria ta... Uite, mi-a dat şi o scrisoare!

— Spune mai repede, omule! strigă Arkip, repezindu-se la el, fericit, arzind de nerăbdare.

Stoeniţă începu să caute hirtia, fără să se grăbească. Pe cit fierbea conul Rosetescu, pe-atit era el de liniştit. In sfirşit, scoase răvaşul din buzunarul hainei şi-l întinse boierului.

Cu miini tremurătoare desfăcu Arkip zapisul copilei mult iubite... Se trase la fereastră şi incepu să-l citească, in lumina searbădă ce cădea din cerul mohorit al sfirşitului de an. Miinile îi tremurau, ochii îi erau impăienjeniţi:

„Tăticule scump, mi-e tare dor de măria ta. Te rog să mă ierţi de supărarea ce ţi-am adus-o, dar n-am plecat de bunăvoie de la Iaşi. *M-a furat Stoeniţă haiducul, cînd am ajuns acasă, şi m-a dus* intr-un loc, pe care m-a oprit să ţi-l destăinuiesc, ca nu cumva să-mi dai de urmă. După două zile l-a adus şi pe domnul Gaston Parrocel, furindu-l şi pe dumneasa, fără voia dumisale, tot ca pe mine, dar spre binele nostru.

Precum ţi-am mai spus, prea-scumpul meu tată adorat, eu il iubesc pe Gaston şi vreau să mă căsătoresc cu el. Măria ta ai vrea să mă dai după o beizadea, ca să fiu doamnă a Moldovei. Eu nu cred că vreunul din cei pe care i-am cunoscut la Iaşi ar putea să ajungă aşa ceva. Mi-ai cere o prea mare jertfă dîndu-mă unuia dintre ei, tăticule, măria ta, mai ales că nu mi-a plăcut nici unul.

Măria ta, tăticule drag, eu mă gindesc mereu la scumpul meu părinte şi mă rog zi şi noapte Domnului Dumnezeului nostru pentru sănătatea şi bunăvoinţa măriei tale.

Prea supusă şi dornică fiică,
Muşa".

Conul Arkip se intoarse cu spatele la Stoeniţă, ca să nu fie văzut sărutînd scrisoarea şi ştergindu-şi ochii.

Apoi începu să se preumble de colo pînă colo, în marea încăpere a bibliotecii, căptuşită cu rafturi pline de cărţi şi cu tablouri în cadre aurite. Era mulţumit? Cine ştie! După ce făcu o duzină de paşi, se opri in faţa lui Stoeniţă şi-i spuse, ca unui vechi prieten, ca *unui om de seama* lui:

— Aprig copil, voievoade! N-o scoate nimeni din ce i s-a năzărit. Seamănă cu maică-sa, cnejina cantacuzină!

— Seamănă şi cu măria ta! rîse, cu dinţi de lup, Stoeniţă.

Şi iar se preumblă boierul, cu miinile la spate, vînturînd nişte mătănii pe care le scosese din buzunarul halatului.

— Ce e de făcut, tilharule?

— Nimic alta decit ce ţi-am spus, boierule! Să le facem voia!

— Ţi-am spus eu că nu eşti in toate minţile! Ai să-mi plăteşti asta! Am să te leg şi am să te îngrop in fundul beciurilor, fecior de dimon ce-mi eşti!

Stoeniţă se înclină adînc, cu un zimbet ironic pe buze.

— Ingroapă-mă in beci, boierule! Atita numai că rămîne domniţa fără răspuns, şi măria ta fără domniţă!

— Muşa e o copilă. Abia a implinit şaptesprezece ani. Ce ştie ea? Franţuzul e mai cuminte. El ce-a spus?

— Ce să spuie? Nimic, că nu-l întreabă nimeni. N-a spus nimic nici cînd l-am luat pe sus, iar în fața domniței stă sfios ca o fată mare! Mi-a dat și el o scrisoare!

— De ce nu spui mai repede, omule?

Stoeniță își vîri mîna în sin și, din alt buzunar, scoase, alene, al doilea răvaș.

„Monseniore,

Vă rog să primiți omagiile adîncului meu respect și devotament. Precum veți fi aflat, am fost răpit din castel de către fratele meu de cruce... („fratele meu de cruce" era scris romînește)..."

Conul Arkip își ridică ochii de pe scrisoare și întrebă:

— De cînd sînteți frați de cruce?

— De cînd l-am furat în pădure. Am stat împreună în peșteră, toată noaptea și am povestit. Maica mea, țiganca, i-a citit în bobi, i-a descîntat în ghioc și l-a binecuvîntat. De atunci, ne-am făcut frați de cruce și am jurat să murim unul pentru celălalt, așa cum spune legămîntul: „Viața mea e viața ta, sufletul meu e sufletul tău". Jurămîntul ni l-au întărit douăzeci de frați, haiduci și măria sa, bourul Moldovei, stăpînul și împăratul nostru!

Glasul lui Stoeniță vibra, ochii lui mari și negri, tăiați ca migdala, sub sprîncenele împreunate, aveau tainice licăriri, focuri înalte, scăpărări voievodale. Își lăsase capul pe spate și rămăsese așa, cu privirile în tavan și cu un zîmbet feciorelnic pe buze.

O stranie emoție cuprinsese inima strănepotului de domn, neobișnuit cu asemenea primitive și nobile elanuri. Era atîta convingere, atîta lealitate, atîta căldură în extazul haiducului!

Rosetescului îi venea să se repeadă la el, să-l ia în brațe, să-l strîngă, să-l sărute.

Dar se stăpîni. Ca să-și ascundă tulburarea, reluă lectura scrisorii lui Gaston.

„...fratele meu de cruce Stoeniță, căruia eu nu i-am cerut aceasta, m-a dus în adînc de codru, unde am avut neașteptata onoare și bucurie de a întîlni pe domnișoara noastră, care n-are decît o dorință, o arzătoare dorință: să-și revadă părintele adorat... Sînt și eu nerăbdător să-mi depun omagiile la picioarele ilustrului meu protector, căruia, fără voia mea, i-am adus această supărare.

Gaston Parrocel"

Boierul frămînta scrisoarea în mînă, se uita în tavan, în podele, dădea din umeri.

— Nu înțeleg nimic... nu-mi vorbește de căsătorie... nu-mi cere nimic... nu mă amenință...

— De ce să te amenințe, măria ta? Cum o să-ți ceară un lucru, care știe că i-l vei da de bunăvoie?

— Ticălosule, tu le-ai făcut pe toate! strigă conu Arkip, scos din fire.

— Ticălos, măria ta! Eu le-am făcut pe toate, dar spre binele lor și-al măriei tale. Hotărăște-te, cît mai degrabă, că alta nu e de făcut. Dă-mi dezlegare să le duc vestea cea bună... să le slujească Vlădica de la Iași, cununia în sfînta Mitropolie.

— Mișelule, tîlharule!

— Mișel, măria ta! Tîlhar, măria ta, dar altă cale nu-i! N-am ce-ți face și pace!

Seniorul de la Drăgoșești, roșu de mînie, înaintă, cu mîinile la

spate, cu *pieptul înainte* și se apropie *amenințător* de haiduc, care-și încrucișase miinile pe piept și aștepta.

Boierul ajunse în fața lui și începu să strige, aproape urlind:

— Ascultă, proclete! Ascultă, țigan blestemat! Hoț de codru, *ce-mi ești! Ce te amesteci tu în treburile casei mele, mișelule? Cu* ce drept orîndulești tu viitorul copilei mele, ticălosule?

Stoeniță ridică fruntea și, străpungind pe boier cu privirea, îi răspunse dirz:

— Cu dreptul fratelui mai mare!

Iar conul Arkip Rosetti, strănepotul lui Antonie Vodă Ruset, neputind îndura fulgerul din privirea tîlharului, își lăsă ochii în pămînt și nu mai răspunse nimic.

CAPITOLUL XII

Rămas singur, pe mohorita zi de iarnă, Arkip Rosetti-Drăgoșești se cufundă într-un jilț adinc, cu spatele la fereastră și-și prinse capul între palme.

Purtarea, *vorbele lui Stoeniță îl răscolise pînă-n străfunduri, mai* mult chiar decit răpirea Mușei. Niciodată nu fusese mai tulburat. Se simțea slab, umilit, vinovat, și această nevolnicie îl împingea spre pocăință și smerenie.

Ar fi vrut să se spovedească unui mare duhovnic, dar nu vedea cui. Boierul se afla la o răscruce a sufletului, la acea oprelişte din vertiginosul mers înainte al vieții, cind trebuie să mai stai, să mai cumpănești, să-ți revizuiești trecutul, să-i afli greșelile, să cauți leacul, îndreptarea.

Iată că i se ridica în față, ca un judecător și aproape ca un stăpîn, flăcăul acela chipeș, primul său născut, plămădit cu roaba Sălumia, copila cea mai frumoasă dintre țigăncile boierești. I se păruse tînărului urmaș al lui Antonie Ruset că dacă o înzestrează și o mărită cu un vătaf de pe moșie, Irod, țigan și acela, ridicat din rîndul potcovarilor, își făcuse datoria cu vîrf și îndesat. Puțin *îi mai păsa* de *biata roabă și de plodul ei,* care creștea frumos și deștept, puternic, isteț și îndrăzneț, la casa lui Irod și-a Sălumiei. Cînd Stoeniță împlini zece ani, taică-su, Irod, închise ochii. Băiatul trebuia să ducă de-aci înainte grija Sălumiei. Era acum bărbatul, șeful familiei. În răstimp, boierul se însurase cu o cnejină cantacuzină, care-i dăruise o fată, pe Maria, care din Mărioara, din mîngîiere în mîngîiere, devenise Mușa. Tot mai rar se abătea boierul prin satul unde îi trăia feciorul. Îi mîngiia obrazul tuciuriu, îl mai trăgea de părul negru și creț, îi dădea cîte un galben, îi mai dădea și Sălumiei un pumn de galbeni și le trimitea multă sănătate, din cînd în cînd, amîndurora, împreună cu o traistă de merinde și o lădiță de țoale. Și-atît.

Cînd împlini Stoeniță șaisprezece ani, Sălumia căzu greu bolnavă și era cît p-aci să se prăpădească. Își chemă feciorul la căpătîi și se spovedi, spunîndu-i al cui era.

Stoeniță încruntă sprîncenele, scrîșni din dinți; nu-l încercă nici o bucurie că era odraslă boierească. Inima lui purta o mare dragoste bietului Irod, care-l iubise ca un adevărat părinte. O ciudă aprigă îl cutreiera împotriva acelui stăpîn bogat și străin și o mare milă pentru biata maică-sa, scoasă din rîndul roabelor, înălțată o

clipă, apoi zvîrlită iar, cu plod cu tot, țigănimii disprețuite. Toate acestea le ghicise conul Arkip, din felul crunt cu care il privea, de la o vreme, băiatul Sălumiei. Pină la șaisprezece ani, Stoeniță era bucuros și mîndru să fie privit cu ochii buni ai boierului și mîngiiat pe creștet de măria sa. Dar de cînd aflase taina, îl ocolea, își lăsa privirile în pămînt, se smulgea ușor din mîna care-și petrecea degetele albe pline de inele prin inelele negre din părul frumosului țigănuș. Băiatul creștea înalt și subțire, creștea în voie, fără nici o opreliște, fără nici o îndrumare. Nu se gîndise nimeni să-l dea la vreo meserie. Plin de dragoste pentru copilița zămislită, după toate canoanele bisericii și ale legii, cu soția lui de neam falnic, Arkip Rosetti credea că face destul pentru primul său născut, trimițînd Sălumiei cîte un ajutor.

Lăsat de capul lui, Stoeniță hoinărea pe pămînturile rosetești și pe moșiile vecine și aduna băieți de seama lui. Inima îl trăgea spre adîncimea codrilor, spre adulmecarea potecilor.

De mic se hotărîse căpitan de haiduci. Îi plăceau flintele noi, cu țeava lucioasă, pistoalele ferecate, paloșele cu mîner de argint. Cît a fost micuț, haiducia era numai o joacă. La șaptesprezece ani s-a întovărășit cu niște lotri mai bătrîni și a început să prade mai un conac, mai o arhondărie, mai pe cîte un bogătaș care mergea cu harabaua spre Iași sau spre Piatra Neamț. La douăzeci de ani trecu în Țara Romînească, unde cunoscu pe Sofultea, voievodul țiganilor munteni. Lui Sofultea îi plăcu mult acel băiat chipeș, semeț, deștept. Îl măsură din cap pînă-n picioare, îl întrebă una-alta, îl descusu, apoi, bătîndu-l pe umeri, îl sfătui să se lase de jafuri, că are alte rosturi, mai mari, alte gînduri, mai mărețe, pentru el. Plecară împreună în Moldova și umblînd din șatră în șatră, din moșie în moșie, nu lăsară sălaș necercetat. Se învoiră cu toți țiganii de prin sate și județele de prin lunci și monastiri și aleseră voievod al lor peste Moldova pe Stoeniță al Sălumiei, numit din acea zi Stoeniță Vodă. Flăcăul ura de moarte pe boieri și pe vătafi, pe oamenii stăpînirii, pe juzi și pe poterași și toate cozile de topor aflate în rîndurile obidiților și-și iubea din toate măruntaiele neamul maică-si. Își pusese în gînd nici mai mult nici mai puțin să-l scoată din robie. Se auzise că la București și la Iași cărturarii tineri veniți de la învățătură, de prin cele străinătăți, luptă și ei pentru dezrobirea țiganilor. Stoeniță Vodă umbla să le-o ia înainte și propovăduia răzmerița nu numai printre ai săi, dar și printre vecinii moldoveni, robi și ei moșierilor și arendașilor. A stîrnit multe răzmerițe, a dat foc multor conace, și stoguri de paie, și lanuri coapte, și păduri încinse de dogoarea lui cuptor. I se dusese vestea. Intrase spaima în ciocoime. Curînd, însă, poterele lui Mihai Sturdza puseră mîna pe răzvrătit. Îl vînduse o hangiță.

O poveste întreagă. Cîți n-o mai pățiră ca acel păunaș al codrilor, ademeniți de cîte-o crîșmăriță cu ochii de foc, cu inima de lupoaică și cu viclenie de vulpe!

Căzu și flăcăul nostru în mrejele uneia. Fu osîndit la spînzurătoare. Urma să-i pună ștreangul de gît Gavrilă Buzatu, țigan și el, un ucigaș care fusese iertat dacă se face gide și care-a fost cel din urmă călău al Moldovei.

Stoeniță era să cunoască și el funia călăului. Dar două mii de galbeni trimiși plocon domnitorului Mihalache Sturdza aduseră

iertare celui ce luase, cu mare şi jalnic alai, drumul bisericii Frumoasa, unde se ridicau, de obicei, spînzurătorile.

De unde ieşiseră, ca din pămînt, acei două mii de galbeni? *Toată lumea credea că fuseseră adunați de la țigani, supușii lui* Stoeniță Vodă, dornici să-şi scape voievodul. Dar bieții oameni n-aveau atîta bănet şi nici vreme nu mai rămînea să strîngă acele pungi pînă în ziua de osîndă. Banii îi dăduse conul Arkip, la care se dusese în mare taină Sălumia, povestindu-i, cu inima sfîşiată de durere, cum vor să-i sugrume odorul. Nu-i ceruse nimic, niciodată boierului, dar acum nu mai era vorba de semeție. Îşi călcă pe inimă şi se duse la curtea din Drăgoşeşti, ca să scoată galbenii. Boierul nu s-a lăsat greu. Ba, dimpotrivă, se grăbi s-o ia înaintea Sălumiei spunîndu-i să n-aibă nici o grijă că-i va scăpa băiatul dumnealui, că atîta putere mai are la Iaşi. Numai atît îi ceru: să spună că banii au fost strînşi de pe la robii țigani, iar Stoeniță să nu mai haiducească pe moşiile Roseteştilor.

Printr-un om de încredere, fostul vistier trimise hospodarului de la Iaşi cele două pungi doldora; băiatul fu iertat de moarte, dar trebui să meargă, ca toți osîndiții, pînă la Frumoasa şi numai cînd îi petrecu Gavrilă funia de gît fu citită anaforaua de iertare.

„De ce nu l-am chemat măcar atunci la mine? se întreba acum, *conul Arkip Rosetti, stringîndu-şi fruntea-n palme, aşa cum sta*, ferindu-se de lumină, în jilțul adînc.

De ce nu m-am îngrijit de el, de mic? Trebuia să-l adun de pe drumuri, să-l trimit la învățătură, dacă nu la Iaşi, la Bucureşti, unde nu-l ştia nimeni! Să fi spus că-i un fin sau un nepot de-al meu, să-l cresc omeneşte, să scot ceva din el. De ce m-am purtat ciineşte cu bietul meu vlăstar? Doar e sînge din sîngele meu! E *primul meu născut* şi e falnic, viteaz, drept la suflet, cu dor de a se ridica, vrednic de strămoşii lui şi-ai mei.

Din vina mea a ajuns ce-a ajuns — hoț de codru şi hatman de răzvrătiți! Acum mă înfruntă şi pe mine şi are dreptate să mă înfrunte.

Eu îmbătrînesc. Nu mai sînt în stare să domnesc pe moşiile mele şi-n casa mea... Uite că se ridică el, cel tînăr şi puternic, împotriva mea şi nu mai am nici o putere! Sînt în mîna lui; trebuie să mă supun lui... Aşa mi-a trebuit!"

Arkip Rosetti se afla în acele clipe de slăbiciune cînd omul e gata să facă tot ce n-a fost în stare să împlinească pînă atunci, *pornit să* se jertfească pînă *la* capăt... Se simțea bine în acea pocăință, în acea smerenie creştină, care, ce e drept, nu-l ținea prea mult, dar în care se învăluia ca într-o scaldă călduță şi binefăcătoare.

„Băiatul e aci, în casa mea. Am să-l chem. Am să fac tot ce va vrea... E fratele mai mare al Muşei. Are şi el dreptul să se îngrijească de viitorul fetei. Hotărască el! El este adevăratul stăpîn *aici!" îşi spunea boierul*, ajuns *în culmea umilinței*, a *lepădării* de sine.

Fu smuls din acele bune gînduri de cîteva bătăi sfioase în uşă.

— Ce este? Nu v-am spus să mă lăsați în pace? Hai, intră!

Pe uşă se strecură Ilieş Împuşcă Vrabie, care-i căzu în genunchi, sărută pulpana stăpînului şi începu să bîiguie ceva pe franțuzeşte, dragă doamne, să nu înțeleagă alții despre ce e vorba. Dar în odaie nu era decît conul Arkip, care nu înțelegea nici el.

— Vorbeşte dracului moldoveneşte! strigă măria sa.

— Măria ta, îngăduie, iartă-mă c-am îndrăznit... Da' umblă Stoeniţă să dărîme poarta...

— Ce poartă, mă proclete, ce poartă? strigă boierul.

Şi începu să-şi scoată inelele din degete, pregătindu-se să-l ia la bătaie pe vătaful vînătorilor.

— Care-a poruncit măria ta să-l închidem pe Stoeniţă!

Conul Arkip, trezit din bulmăceală, îşi aduse aminte că dăduse nesăbuita poruncă să-l ducă pe lotru într-una din odăile palatului, să-i dea mîncare bună şi tot ce va cere, dar să nu-l lase a ieşi de acolo. Îi pusese la uşă trei străjeri, care umblau de colo pînă colo, cu ochii la clanţă.

— Şi de ce să spargă poarta, mişelule?

— A spus aşa că el e om de capul lui, că nu e robit nimănui şi că nu va pleca de aici cu una, cu două. A mai strigat că dacă nu-i ridicăm gealaţii şi dacă nu-l lăsăm uşa slobodă, zboară pe fereastră. „Zbor pe fereastră — a strigat — şi nu mă mai vede *boierul nici pe mine, nici* pe cine ştie *dumnealui! Du-te de-i spune* mării sale ce ţi-am poruncit!"

— Cum îndrăzneşte să poruncească la casa mea? se mînie conul Arkip, regăsindu-şi autoritatea, de care se lepădase cîteva clipe înainte.

Dar această măreţie era mai mult pentru Ilieş decît pentru el însuşi, căci tot slab se simţea.

Umbla mînios prin marea încăpere a bibliotecii. Se uita la cărţi, la tablouri, întristate toate de lumina vînătă a iernii ce se cernea pe ferestre şi se aduna în marea oglindă aurită, ce străjuia căminul. Un buştean trosnea în vatră, răspîndind miros de fum şi de cenuşă. Toate erau fumurii şi cenuşii, nehotărîte şi amestecate, cum îi era boierului şi sufletul.

Cu miinile la spate, bătîndu-le una de alta, făcînd să ciocnească mărunt inelele multe ale degetelor, Arkip Rosetti se gîndea că porunca ce-o dăduse de a-l închide pe Stoeniţă n-avea nici un rost.

Flăcăul venise de bună-voie; nu-l adusese nimeni cu sila. De ce să fugă? Ce nevoie era să-i pună paznici?

Ilieş îndrăzni iar:

— Şi-a mai întrebat Stoeniţă că multă vreme o să-l mai ţinem aici fără răspuns?

— Bine, bine! Să-i ridici paznicii şi-om mai vorbi! Ieşi!

Ilieş ieşi aproape de-a buşilea, cu ochii holbaţi la boier, fără să-i întoarcă spatele, ci umblînd de-a-ndaratelea.

Iar boierul se gîndea că odată şi odată — şi cît mai curînd — trebuia luată o hotărîre.

Nu putea să mai meargă aşa. Era şi el om ca toţi oamenii. Nu era de cîrpă, dar nici de piatră şi de oţel nu era. În inimă-l durea ceva. Îl străpungea chipul dragei sale copile, de-al cărei dor slăbise.

N-o mai putea şti departe de el.

Fie ce-o fi, Muşa trebuie să se întoarcă. Îi vedea chipul pălit, înspăimîntat, ochii care îl priveau rugător.

— Scapă-mă! Scapă-mă! părea că-i spune copila, cu miinile împreunate.

Dar această nălucire era fugară.

În ochii sufletului, o vedea iarăşi, dar acum era voioasă, rumenă

la față, fericită, departe de el, alături de tînărul acela străin. Vedenia nouă îl durea mai mult decît gîndul unei Muşe întristate, amenințate, pierdute.

Trimise pe Ilieş să poftească degrabă în bibliotecă pe coana Marghioala şi pe domnul administrator.

Intr-un sfert de ceas, citeşitrei: boierul, cumnata dumisale şi Henri Parrocel se aflau împreună.

— V-am chemat să ne sfătuim. A venit Stoeniță haiducul şi mi-a spus că el a răpit-o pe Muşa şi pe Gaston. Da, ticălosul! I-a furat pe amîndoi şi i-a ascuns undeva, în munți, şi acuma vrea, nici una nici alta, să le dau învoirea să se căsătorească. Altminteri, puiul de țigan m-a amenințat că-i cunună el, cu voie şi fără voie, şi le duce el de grijă! Aşa mi-a spus.

— Ce neobrăzare!... strigă văduva Roznoveanului bătînd cu piciorul în podea. Pălise şi-i fremătau nările.

— Țiganul e tot aici? întrebă ea.

— Aici! răspunse Arkip.

— Pune să-l spînzure numaidecît!

— Păi nu merge aşa, cu una, cu două, zîmbi conul Arkip. Dacă-l spînzur, nu mai dăm de urma fetei. E-n mîna lui... Cine ştie în ce vizuină o ascunde? Trebuie să fim cu multă băgare de seamă...

— Ce-ai de gînd? întrebă Marghioala, în vreme ce domnul Henri, în picioare, la un colț, tăcea şi asculta cu mare atenție convorbirea dintre cei doi cumnați.

— Tocmai de aceea v-am poftit, să ne sfătuim. Ce ziceți?

Nici coana Marghioala, nici administratorul nu răspunseră. Ce erau să răspundă? Ce sfat puteau să-i dea?

Cînd cere stăpînul un sfat, trebuie să-i cînți în strună.

Altminteri, ține-ți gura!

Or, cum nici Henri Parrocel, nici coana Marghioala nu cunoşteau planurile, gîndurile, hotărîrile conului Arkip, nu-şi luau nici unul răspunderea unei îndrumări. Aşteptau să le spună el însuşi ce binevoieşte să dorească şi atunci va vorbi şi el. Dar boierul nu se dezvălui. Se uită țintă în ochii omului său de încredere şi-l iscodi:

— Ce zice domnul Parrocel?

— Monseniore, ceea ce va hotărî senioria voastră va fi bine hotărît! răspunse francezul înclinîndu-se.

— Nu e vorba de ce voi hotărî eu. E vorba să-mi dați un sfat, să vedem cum putem ieşi mai bine din încurcătură. Vedeți în ce grea situație mă aflu. Stoeniță nu pleacă de aici fără consimțămîntul meu. Credeți, dumneavoastră, că pot aproba această căsătorie?

— Niciodată! strigă coana Marghioala, pălind din nou şi lovind podeaua cu piciorul. Se gîndea pe bună dreptate la viitorul mire, la odrasla domnească pe care o lăsase la Iaşi. Se gîndea la Săndulache Ghica, la curtea căruia se şi vedea stăpînă, tăind şi spînzurînd, punînd la locul lor pe toate cucoanele din protipendada Iaşilor, dînd slujbe unora, scoțînd pe alții din slujbă şi arătîndu-le tuturor cine este dumneaei, coana Marghioala Roznoveanca din neamul cnejilor Cantacuzini.

O să pună la locul ei şi pe Săftica Paladi, care umbla să-i fure stăpînirea Moldovei pentru stricatul acela de Calimah, bețiv şi cartofor.

Ce-şi închipuia dumneaei, Elisafta, sora lui Arkip, că dacă s-a măritat cu doi candidați la domnie, cu Mihalache Sturdza şi apoi cu Constandinică Paladi, a şi fost doamnă de două ori?

— Niciodată! mai bătu cu piciorul mătuşa viitoarei stăpîne a Moldovei.

Şi, ca să-i treacă supărarea, mai trase nişte praf de tutun, cules de pe buricul degetului mare al miinii drepte, şi strănută de trei ori, după obicei.

Monseniorul n-aştepta atîta sfatul cumnată-si, cît al înţeleptului său administrator, părintele spiritual al scumpei sale Muşa.

— Domnul guvernor ce ne spune?

— *Monseniore*, eu mă aflu intr-o situaţie foarte delicată. Prin opoziţia mea recentă, prin sfaturile părinteşti pe care le-am dat domnişoarei noastre, am înstrăinat-o total de mine. Toată afecţiunea pe care credeam că mi-o dăruise de atiţia ani s-a spulberat intr-o clipă. Ştiu că, impotrivindu-mă din nou la căsătoria domniei sale cu nepotul meu Gaston, m-ar îndepărta total şi pentru totdeauna de inima ei. Ştiu, de asemenea, că e foarte încăpăţinată in sentimentul ei copilăresc, că ne va trebui multă voinţă calmă, multă diplomaţie şi multă răbdare să-i scoatem din cap această idee. Dar, cu inima frîntă de durere, sint nevoit să repet: Gaston e un băiat excelent, plin de calităţi. Ar fi un soţ admirabil. Aceea care va fi sortită, intr-o zi, să-i fie soţie, va fi cea mai fericită femeie din lume. Averea pe care, graţie mărinimiei senioriei voastre, am agonisit-o in Moldova le va putea procura un trai fără griji, aş putea spune un trai luxos. Dar această fericită femeie nu poate fi ilustra urmaşă a unor principi moldavi. Oricare alta, dar nu domniţa Muşa! Ar fi un vis prea îndrăzneţ pentru bietul meu nepot, un vis pe care, sint încredinţat, nu şi l-a făcut, nu şi-l face nici el însuşi!... încheie, cu lacrimi in glas, bravul om de incredere al monseniorului.

— Aşadar, nu? intrebă acesta.

— Categoric nu! răspunse preceptorul Muşei, spre deplina, spre entuziasta aprobare a coanei Marghioala, căreia abilul om de incredere al monseniorului îi intreţinea mereu iluzia că este partizanul cel mai fervent al lui Săndulache Ghica.

Henri Parrocel, care simţise slăbiciunea, izolarea, şovăiala, impasul greu în care se afla prinţul, era sigur că această opoziţie fermă va stirni in sufletul indureratului părinte reacţia contrarie. Ascultindu-l vorbind, conul Arkip se transpunea în inima copilei sale şi simţea un inceput de antipatie pentru acel unchi intransigent, pentru acel tată spiritual al domnişoarei noastre, omul neîndurat care se opunea fericirii ei.

In sufletul conului Arkip Rosetti trăiau şi se luptau acum doi oameni: cel dintii, el însuşi, tatăl şi stăpinul, cel care era cu totul de părerea administratorului său general şi nu admitea in ruptul capului să i se nesocotească voinţa, iar al doilea, părintele iubitor al copilei persecutate, cel care dorea s-o vadă fericită, cu orice chip, cu orice jertfe. Care din ei va invinge?

O clipă de tăcere grea se lăsase in vasta încăpere a bibliotecii.

Sub ei, intr-o odaie a palatului, simţeau citeşitrei cum se oţeleşte voinţa dirză a celui mai puternic decit ei, haiducul, care ţinea strins in pumnul lui destinul intregului neam rusetesc.

— *Nu mai sînt eu stăpîn aici!...* scrîşnea, în el însuşi, boierul.

Umbla cu paşi grei, de colo pină colo, şi-şi bătea miinile la spate, din ce in ce mai nervos.

Henri Parrocel aştepta. Aştepta foarte calm efectul discursului său abil, replica la intransigenţa, la interdicţia lui categorică.

Şi monseniorul vorbi exact cum prevăzuse subordonatul său :

— Desigur... desigur... A respinge pretenţiile haiducului e soluţia cea mai justă, cea mai logică. Dar, din nefericire, nu depinde numai de voinţa noastră. Există o altă voinţă, o altă forţă, mai puternică decît a mea şi a domniilor voastre. E acel blestemat hoţ de codru, care-i ţine prizonieri pe amîndoi şi nu le va da drumul pentru tot aurul din lume. Şi mai este, vai, încăpăţînarea Muşei, care seamănă atita cu maică-sa... Ţi-aduci aminte, coană Marghiolițo ?

— D-apăi, cum să nu-mi aduc aminte ? Doar mi-a fost soră ! E vorba, boierule, ce ne facem ? Dacă fata nu-l ia pe Săndulache, cum rămîne cu visurile noastre de domnie ?

— Da !... Cum rămîne cu tronul Moldovei ? oftă urmaşul lui Antonie Ruset...

Henri Parrocel simţi că a sosit momentul să-şi desfăşoare planul de bătaie, să dea asaltul pe care-l calculase în cele mai mici amănunte, in ultima vreme.

Părăsind tonul supus, afabil, aproape umilit, pe care-l avea totdeauna cind era faţă-n faţă cu patronul, el dete drumul, cu mare amploare şi vehemenţă, tiradei învăţate pe de rost :

— Tronul Moldovei, orice s-ar întimpla, trebuie să aparţină ilustrei familii a Ruseteştilor ! El nu este al nimănui altuia ! Sintem in preajma unor mari evenimente. Revoluţia se apropie. Michel Sturdza nu mai poate rămine acolo unde se află acum. In acest post înalt trebuie aşezat un om cinstit, cu răspundere, un om cu o autoritate incontestabilă. Şi va fi pus ! strigă, imbujorat de entuziasm şi de fermitate, Henri Parrocel, in care se trezea soldatul lui Napoleon, Napoleon însuşi, cel care detrona şi făcea regi. Împăratul însuşi vorbea prin glasul fostului său grognard, care se simţea, in acel moment, aureolat de gloria învingătorului de la Austerlitz, puternic ca şi el. Cuprins de demonul elocvenţei, Henri Parrocel vorbea. Nu mai era administratorul supus, de pînă acum, servitorul onctuos care aştepta şi executa cu obedienţă ordinele patronului, ci un profet, un conducător de popoare, un om peste a cărui voinţă nu se putea trece.

— Să mă iertaţi, monseniore, că-mi iau libertatea de a vă vorbi, de a vă mustra, chiar ! Dar vă intreb : cu ce drept a renunţat excelenţa voastră la tronul marelui Antonie Ruset ? Cui altuia decit înălţimii voastre i se cuvine acest rang ? Vi se pare că vine prea tîrziu ? De ce să fie prea tirziu ? Un om la cincizeci de ani e în puterea vîrstei. Sinteţi latifundiarul cel mai bogat din Moldova. Daţi-mi mînă liberă şi vă sporesc avuţiile, ca să facem faţă cheltuielilor, fără să ne atingem de patrimoniul ancestral. Sinteţi o minte luminată, o voinţă dîrză, o forţă a naturii şi pe deasupra, lucru rar în aceste părţi ale lumii, un senior de o mare cultură, de-o aleasă intelectualitate, şi mai presus de toate, un om al vremii, un democrat. In demnitatea de mare vistier al Moldovei, aţi dovedit o strălucire, o onestitate, o purtare ireproşabilă, un spirit de previziune, de gospodărie, o energie pe care alţii nu le posedă în egală măsură.

Doriţi să luptaţi şi să pregătiţi cu o generozitate fără pereche pe altul, să investiţi pe altul cu puterea supremă !

Dar unde veţi găsi o personalitate de talia magnificienţei voastre ? Cine ar avea un prestigiu egal ? Poate că-mi veţi vorbi din nou de acei cincizeci de ani pe care, cu atita graţie, îi purtaţi pe umerii vinjoşi... Dar nu uitaţi că vestitul Ion Vodă cel Cumplit trecuse de aceas-

tă virstă cind a luat tronul Moldovei. Alții au fost unși voievozi după șaizeci de ani și au guvernat, slavă Domnului, vreme îndelungată.

De aceea, monseniore, dați-i voie unui bătrîn ostaș al lui Napoleon, unui francez care-a bătătorit toată Europa, pînă departe, în ghețurile moscovite, dați-i voie unui om cu o vastă experiență a vieții să vă consacre, încă de pe acum, in numele libertății, al egalității și al fraternității, voievod și hospodar al principatului moldav!

Verbul inspirat al lui Henri Parrocel își făcuse efectul, crease o atmosferă de altitudini.

Răpirea Mușei, căsătoria ei cu o simplă beizadea sau cu Gaston trecuse pe al doilea plan. Era vorba acum de ceva mult mai important. Porunca din veacuri trebuia să se împlinească!

Omul care, alungat de la visteria țării, își pierduse increderea in el însuși și se gîndea să fericească pe alții, își recăpătă, dintr-o dată, *mîndria și ambiția, curajul mobilizator.* Cum de nu reflectase el însuși la lucrurile pe care le proclama acum admirabilul său administrator?

Ce însemnase oare acea eclipsă a *orgoliului*, care-l întunecase cîțiva ani? De ce să se străduiască și să cheltuiască averi pentru ridicarea altora?

Cît de mărunt, cît de *șters i se părea acum acel Săndulache Ghica,* pe care voia să și-l facă ginere și domn al Moldovei!...

Conul Arkip se ridică din jilț, inalt, drept, cu fruntea sus... Pașii îl purtau, fără voia lui, spre marea oglindă așezată deasupra căminului. Se privi in luciul verzui, care răsfringea lumina iernii de afară. Se contemplă. Era într-adevăr superb, voievodal. Da! Da! Se va urca pe scaunul țării moldovenești, pe care strălucise strămoșul său Antonie!

Socotind că momentul de exaltare *atinsese culmea și că sublimul* nu trebuia prelungit niciodată, ca să nu-i urmeze o prăvălire in gol, Henri Parrocel păși pe drumul realităților. Cu luciditatea și precizia gospodarului admirabil care era, el desfășură planul de luptă, posibilitățile de succes, certitudinea acestui succes. Nu mai era nevoie să folosească tonul emfatic, cu care vorbise pînă acum, ton, care oricît ar fi fost de adecvat sentimentelor exprimate, oricît ar fi îmbrăcat perspective plăcute monseniorului, totuși oarecum nelalocul lui, cam strident, pentru un subordonat al măriei sale.

Își plecă, deci, fruntea și, reluîndu-și obișnuita onctuozitate, vorbi înainte ca să se fi răcit puternica impresie a discursului.

— Pare-se că Providența însăși a pregătit înălțarea înălțimei *voastre pe tronul străbun. Să judecăm.* Avem, pe de *o parte, cupiditatea* actualului hospodar, care a dezgustat pînă și pe cei mai apropiați de el; pe de altă parte generozitatea senioriei voastre, generozitate exercitată pe contul propriei sale averi, nu pe a statului, o avere moștenită, nu răpită altora. Țăranii de pe moșiile inălțimei voastre se bucură de cele mai mari libertăți posibile în actuala stare de fapt a principatului moldav. Vederile democratice ale măriei voastre sint în*deobște cunoscute. Fără să vă fi solicitat nimeni,* fără să fi *urmărit* vreun interes personal, ați subvenționat cu sume importante — numai eu știu cîți bani s-au trimis revoluționarilor aflați la București, la Paris și aiurea! — ați subvenționat mișcarea de independență, de indreptare socială, precum și curentul unionist. Tot tineretul Moldovei și al Țării Romînești vă cunoaște dărnicia... Vom repeta, vom spori aceste trimiteri. Vom tipări cărți și reviste. Vom publica articole in presa pariziană, broșuri, ziare chiar. Articolele vor fi semnate de

tineri revoluționari romîni. Vom avea sprijinul guvernului de mîine al Franței.

Șeful revoluționarilor francezi, Alphonse de Lamartine, ne va ajuta. Precum știe senioria voastră, nepotul meu, Gaston Parrocel, e secretarul marelui poet. El a venit cu scrisori ale lui Lamartine către C.A. Rosetti, Ion Ghica și alți animatori ai spiritului nou moldovalah. Prin Gaston Parrocel vom avea cu noi presa pariziană și guvernul de miine. Trebuie începută cît de curînd, de astăzi, chiar, o puternică mișcare printre intelectualii din Iași. Nu va bănui nimeni cine a stîrnit-o.

Acoliții lui Michel Sturdza vă cred uitat la Drăgoșești. Un om sfîrșit. O mare renunțare.

Nimeni nu se mai teme de înălțimea voastră... Vom lucra cu atît mai temeinic.

Ceea ce ne pregăteam să facem pentru familia Ghiculeștilor, a Calimahilor și a altor pretendenți la tronul Moldovei, o vom face în favoarea celui de drept, celui incontestabil, celui sigur de succes!

Amintesc senioriei voastre că peste o lună domnișoara noastră împlinește optsprezece ani. I-ați făgăduit, ca un dar suprem, Parisul. Iată un prilej să fim acolo cu toții și să dinamizăm prin toate mijloacele pe tinerii care pregătesc revoluția. Această revoluție nu poate să mai întîrzie. Socotesc anul 1848 anul hotărîtor pentru schimbarea la față a întregii Europe.

„Nu putem sta cu mîinile legate!

Ne cheamă datoria, monseniore!

Vă cheamă ordinul venit de dincolo de veacuri!"

Henri Parrocel socotea că nu putea găsi o frază care să-i încheie mai elocvent partea a doua a discursului.

Tăcu brusc și se înclină adînc.

Monseniorul pălise în jilțul unde ascultase ca vrăjit pe companionul lui Napoleon Bonaparte. Inima i se umfla și se dezumfla, îl apăsa, voia parcă să-i țîșnească din piept. Simțea o mare nevoie să rămînă singur, să se reculeagă. Coana Marghioala era entuziasmată și dumneaei: se vedea cu un steag în mînă, mergînd în fruntea unui batalion de iezonce, luînd cu asalt palatul lui Mihalache Sturdza, prinzîndu-l și tăindu-l cu mîna ei capul, cum făcuse niște vivandiere cu Maria Antoaneta și cu mototolul ei de bărbat, regele Ludovic al XVI-lea.

— Vă rog să mă lăsați singur! zise Arkip Rosetti, însoțindu-și rugămintea, mai mult poruncă, cu un gest august, voievodal.

Ceilalți doi se ridicară. Boierul îi conduse pînă la ușă. Acolo le prinse mîinile într-ale sale și le strînse cu putere, mulțumindu-le pentru calda lor participare la grijile și la viitorul său și al Moldovei.

Le recomandă cea mai deplină discreție. Nu de administrator se temea, ci de gura Marghioalei, femeie ca toate femeile.

Rămas singur, se gîndea s-o aresteze în locul lui Stoeniță. Trei străjeri la ușă vor împiedica orice indiscreție a boieroaicei. Nemaifiind în contact cu lumea, nu va avea cui să vorbească. Dar, pe măsură ce se gîndea cum să pună lacăt gurii cumnatei sale, un alt sentiment, mai puternic decît teama de indiscreția coanei Marghioala, îi năvăli în suflet: orgoliul, bucuria de a fi stăpînitorul Moldovei. Toate celelalte preocupări nu-și mai aveau loc.

Perspectiva de a pregăti altuia scaunul de la Iași cădea. O dată

cu ea cădea şi obligaţia de a-şi mărita copila cu vreo beizadea oarecare. In definitiv, beizadea nu era nici unul dintre pretendenţii Muşei. Acest titlu se dă primului născut al unui domnitor, iar la Iaşi nu se găsea nici unul, afară de Nicolaie Suţu, om bătrin şi însurat. Săndulache Ghica şi Calimahul fiind inlăturaţi, rămînea loc liber pentru alesul domniţei. Va avea el inimă, boierul, să se împotrivească unirii dorite de copila lui adorată? Ce motive va mai găsi?

Fata il iubea pe Gaston. Gaston era un băiat excelent. Viitoarea lui soţie va fi cea mai fericită femeie din lume.

Gaston era secretarul lui Alphonse de Lamartine. Marele poet va fi favorabil influenţat pentru cauza viitorului principe al Moldovei. Cuvintul unui important bărbat din Apus incepea să cintărească greu şi prin părţile noastre; va cintări şi mai greu, dacă împrejurările politice se vor schimba in Franţa, dacă revoluţia va fi proclamată in toată Europa. O dată continentul scos din Evul Mediu, care se prelungea şi după 1789, prejudecăţile nobilitare nu mai aveau ce căuta in lumea nouă.

Nu! Nu-i va fi ruşine marelui senior să aibă drept ginere un tînăr de origini modeste. Şi dacă, totuşi, revoluţia nu va izbucni şi vechile prejudecăţi vor continua, ii va fi foarte uşor boierului moldovean să cumpere băiatului un titlu papal. Il va face marchiz. Marchizul Gaston de Parrocel. Va merge şi mai departe. Cum presa pariziană ii va sta la dispoziţie, nu-i va fi greu să strecoare in diferite cotidiane şi hebdomadare citeva cronici din care va reieşi că urmaşii pictorului Parrocel, celebru prin tablourile care reprezentau bătălii din epoca lui Ludovic al XIV-lea, coborau din însuşi Regele-Soare. Şi iată cum:

Ioseph Parrocel avea o soţie tînără, incintătoare, care a atras atenţia ilustrului monarh Don-Juan, celebru prin aventurile sale amoroase, tatăl atitor copii, legitimi şi nelegitimi, dăruise frumoasei soţii şi pictorului însuşi un Parrocel, prin vinele căruia curgea singe burbon. Articolele care dezvăluiau acest mister vor fi traduse şi trimise la Iaşi. Boierimea moldoveană va afla pe cine are de ginere Arkip Rosetti-Drăgoşeşti: un marchiz autentic, un strănepot al regelui Franţei.

In acest joc al bastarzilor unii reali, alţii imaginari, castelanul amesteca şi pe propria-i odraslă, pe Stoeniţă, feciorul ţigăncii. Flăcăul era frumos, deştept, isteţ, cu gînduri de mărire. O dată ajuns domn, conul Arkip il va înfia. După aceea-l va trimite o vreme prin străinătate, ca să-l şlefuiască. Il va face hatman.

Oare nu fusese voievod al Moldovei şi alt haiduc, Răzvan, care era ţigan sadea, nu băiatul unui mare boier? Dar Petru Rareş? Nu era oare Petru Vodă copilul din flori al lui Ştefan cel Mare făcut cu Răreşoaia, pescăriţa?

Dar Alexandru Lăpuşneanu? Nu era şi el fecior de pripas, plămădit de Petru Rareş cu o muiere din Lăpuşna? Ion Vodă Armeanul, poreclit cel cumplit, nu era şi el odraslă de mina stingă a lui Ştefăniţă Vodă?

Dar Petru Cercel, domnul Ţării Romineşti, nu era o zvirlitură piezişă a lui Pătraşcu Vodă cel Bun? Dar pe Mihai Viteazul nu l-a făcut acelaşi Vodă Pătraşcu cu o crişmăriţă din Ialomiţa, frumoasa Tudora, care şi-a incheiat zilele ca monahă pe malul Oltului, la mănăstirea Cozia, unde a şi fost îngropată?

Puţini au fost domnii Moldovei şi al Munteniei născuţi în palatul domnesc, din legiuita cununie. Nu le spunea, oare, turcul „Circ-bablic“, adică patruzeci de taţi, pui-de-lele? Chiar la această curte de mare boier moldovean se afla în clipa de faţă un copil din flori care fusese ieri voievod al ţiganilor şi putea fi mîine domn al Moldovei.

Flăcău mîndru, vrednic să domnească, plămădit din aluatul celor cutezători şi biruitori, acesta era Stoeniţă Vodă, care aştepta în catul de jos al palatului. Băiatul crescuse mult în ochii lui taică-său. Voinţa lui dîrză, care pusese stăpînire şi pe măria sa boierul, şi pe măria sa domniţa, şi pe marchizul Gaston de Parrocel, îl ridicase din rîndul haiducilor şi-l pusese pe treapta căpeteniilor de neamuri.

Remuşcările părintelui, care abia acum îşi dădea seama că se purtase cu vitregie faţă de acest întîi-născut al său, n-ajungeau. Răul trebuia îndreptat. Stoeniţă va fi pus la locul ce i se cuvine. Dreptate trebuia să se facă şi lui, şi altora! Muşa va fi soţia tînărului franţuz. Vor pleca la Paris cu toţii, boierul, mirii, credinciosul domn administrator *Henri Parrocel*.

Nunta va fi prăznuită acolo, în metropolă, după ce Gaston va fi fost făcut marchiz papal şi după ce va fi trecut la ortodoxie. Măcar atîta să jertfească datinelor strămoşeşti ale celor pe care îi va moşteni!

Conul Arkip înota acum în plin entuziasm, într-un ocean de generozitate. Aşa era dumnealui cîteodată, dar se răzgîndea repede, precum ştim.

Trimiţînd un slujitor să i-l aducă pe Stoeniţă, căruia urma să-i dea răspunsul cel bun, avîntul începu să-i pălească şi toate planurile de fericire cu care îşi dăruise, în închipuire, odraslele, se iveau cu fiecare treaptă pe care o cobora slujitorul şi cu fiecare treaptă pe care o urca voievodul ţiganilor. Stoeniţă Vodă se înfăţişă cu semeţie, parcă el şi nu celălalt era stăpînul Drăgoşeştilor.

Sărută dreapta cinstitului boier, care-l sărută şi el pe frunte.

— Ia stai, băiatule, ia stai colea! îl vorbi, părinteşte, măria sa, arătînd haiducului un scaun şi încercînd să-l îmbuneze, să-l cumpere. Fostul vistier voia să scape, cu cîteva pungi, de toată beleaua ce-i căzuse pe cap.

— Măi, Stoeniţă, băiatule, tu trebuie să fi cheltuit mult cu săniile, cu oamenii, cu găzduirea copiilor. Ia spune cît trebuie să-ţi dau pentru toate acestea şi să isprăvim odată?!

— Un galben, măria ta!

— Cum un galben, omule?

— Păi mi-ai mai dat nouă sute nouăzeci şi nouă pentru capul lui musiu Gaston. De cînd l-am cunoscut şi m-am făcut frate de cruce cu el, am băgat de seamă că şi capul lui musiu Gaston face cît al meu: o mie. Aşa că dacă-mi mai dai un galben, socoteala e cum se poate mai dreaptă.

— Eu ziceam aşa, stărui celălalt, să-ţi dau cît am dat lui Mihalache Sturdza să te scape de ştreang, adică două mii. Să-ţi mai dau pe deasupra şi două mii pentru cheltuielile ce le-ai făcut cu răpirea fetei şi cu găzduirea lor şi să ne vedem de treabă fiecare.

— Uite ce, boierule, măria ta. Eu am venit aici pentru alt răspuns, nu pentru tocmeli! răspunse Stoeniţă fulgerînd cu ochii pe conul Arkip.

— Şi pentru ce treburi ai venit, băiatule?

— Parcă ţi-am mai spus? Am venit să iau învoirea măriei tale.

— Învoire pentru ce?

— Pentru cununia domniței cu frate-meu de cruce, cu musiu Gaston, frantuzul măriei tale.

— Să mai vedem, băiatule, să ne mai gîndim! Să mai cumpănim. Deocamdată dă-le drumul să vie acasă și-om vedea, că nu vin tătarii.

— Uite ce e, măria ta! Eu fără învoiala cununiei nu plec. Dacă vrei, *mai stau aici o zi-două, să mai vezi, să te mai gîndești, să mai cumpănești*. Dar eu nu mai am nimic de gîndit și de cumpănit și nici la tătari nu mă gîndesc.

— Măi, Stoeniță, altminteri nu se poate?

— Cum altminteri? Eu poate că m-aș răzgîndi, dar nu se răzgîndește dumneaei, domnița, fata măriei tale, Mărioara Florioara, de-i zice Mușa. Dumneaei nu se răzgîndește.

— Zău, mă?

— Zău!

Boierul *porni să umble prin casă nehotărît*. Apoi *mai încercă*:

— Eu zic așa, să te duci și să le spui să poftească dumnealor acasă și să mai stăm de vorbă, că nici așa, cu una, cu două, nu poate să meargă! Cît despre tine, băiatule, m-am gîndit să te țin pe lîngă mine, să te cresc.

— Am crescut destul! răspunse Stoeniță, rînjind amar, cu dinții lui de lup. Trebuia să mă crești de cînd eram mic, să nu mă lași în grija bietei măicuțe, cu lingurarii, cu căldărarii și cu hoții de cai...

Conul Arkip roși, își plecă fruntea.

— Totuși, *trebuie să facem ceva și pentru tine! Am gîndit* așa...

Stoeniță Vodă îl opri cu un deget al mîinii și cu tristețe în glas:

— Să nu mai vorbim de mine, măria ta, că eu mi-am făcut rosturile pe pămînt și mi-am tras norocul. Nu-mi mai duce de grijă. Că mi-au dus-o alții. E vorba cu ce răspuns plec? Vremea trece și dumnealor m-așteaptă!

— Spune-le să vie acasă! Adu-i acasă, Stoeniță, se rugă Arkip, cu ochii înlăcrimați, cu o făgăduială licărind printre lacrimi.

Haiducul, însă, om hotărît, oricît era de tînăr, cunoștea lumea și *vicleniile oamenilor... Voia să știe lămurit* dacă e „da“ ori „ba“.

— Am să le spun, am să-i aduc, dar întîi să le duc vestea cea bună. Da ori ba?

Încolțit, strîns cu ușa, boierul n-avu încotro:

— Ține galbenul, împielițatule, și du-le vestea cea bună! Și conul Arkip, parcă scăpat de o grea povară, oftă ușurat. Stoeniță zîmbi, mulțumit, lăsă un genunchi în pămînt și sărută mîna viitorului domn al Moldovei.

— Atîta, numai, te-aș ruga, voievoade, să nu-i aduci o dată pe *amîndoi. Să nu s-audă c-au fost împreună! Ia-l pe Ilieș și du-l cu* tine să-i fie de urît băiatului cît o sta singur, în vizuina unde l-ai ascuns. Unde zici că l-ai dus?

— În vizuină, precum ai spus!... răspunse Stoeniță, șiret, ocolind răspunsul, ca să nu iște greutăți maicii Epifania.

Părintele Mușei voia să-și vadă copila singură, să fie numai a lui, fără o prezență străină în castel, măcar o zi-două înainte de ceasul logodnei, s-o mai știe cu tot sufletul a lui și numai a lui.

Pe urmă va veni și marea despărțire. Pasărea își va lua zborul alături de un alt tovarăș de drum...

Stoeniță, însă, nu înțelegea de ce să nu-i aducă pe amîndoi deodată.

Bănuia o viclenie a boierului, o capcană: „Vrea să-i aduc fata,

pe urmă, cind o fi să vie și băiatul, să-i scoată în cale cine știe ce gealați și să-i vină de petrecanie, să scape de el, sub cuvînt că l-au răpus tilharii... Dar Stoeniță e colea !... Stau de veghe !".

Răspunse boierului :

— Așa să fie, cum ai poruncit măria ta ! Plec chiar acum. Pe Ilieș îl las cu frate-meu în vizuină.

— Pe domnița cine o aduce ?

— Poate că vrei să vii chiar măria ta să ți-o dau.

— Nu, băiatule. Nu putem fi toți pe drumuri. Astăzi căile sînt primejdioase. Eu o aștept aici. Să pleci azi cu domnul Henri, s-o aducă dumnealui, s-o aduceți amîndoi.

— Dacă vine dumnealui, ce să mai vin eu ?

— Să vii și tu, băiatule, să ne bucurăm cu toții. Eu am gînduri mari cu tine. Nu te mai las pe drumuri. Ai să stai cu noi aici... în palat... pe urmă o să călătorești să vezi lumea... să-ți schimbi firea. Ce zici ?...

— Prea bine zic ! Dar cu măicuța ce facem ?

— A, da. Cu Sălumia. Am eu și grija ei. M-am gîndit așa, s-o facem stareță la vreun schit, cum a fost și Tudora, muma lui Mihai Viteazul al Țării Romînești.

Stoeniță rînji :

— Unde s-a mai văzut țigancă stareță ?

— Isprăvește o dată cu țigănia ! strigă boierul. Una-două și-i tot dai zor cu neamul maică-ti ! Nu mai e nimeni țigan în casa mea ! Tu ești odraslă boierească... Sîngele după tată se judecă. Să nu te mai aud vorbind așa !... De maică-ta, am eu grijă !... Ține-ți galbenul și mai ține și punga asta !

— Galbenul îl iau, dar punga nu ! Mi-a rămas destul din sabia vîndută lui Mihalache de la Iași. Sabie de preț, măria ta. Numai pietre scumpe. Mi-a luat-o pe nimica toată. Dar nu mă las pînă nu i-o iau înapoi !

Arkip Rosetti nu prea înțelegea de ce sabie e vorba. Gîndurile îi erau aiurea.

Acum că i se smulsese consimțămîntul era nerăbdător să-și vadă copila, s-o strîngă cît mai curînd la piept, să-i dea toate fericirile, numai s-o vadă fericită.

— Du-mi-te, Stoeniță, băiatule, și să vii sănătos cît mai curînd !

— Mîine nu, măria ta, dar poimîine sînt aici cu frate-meu...

— De soru-ta nu spui nimic ?...

— Domnița Mărioara e prea sus să fie soră cu un lotru, răspunse feciorul țigăncii.

Și-n ochii lui, în glasul lui, tremura o caldă și înaltă alintare, o cuviință adîncă ; boierul fu mulțumit foarte de această mărturisire a haiducului și de smerenia lui. Îndrăzneț și mîndru cînd vorbea cu taică-său, Stoeniță nu îndrăznea să se învețe cu gîndul că-i putea fi soră fata cnejinei cantacuzinești, domnița de care-i era plină inima.

O înfășurase în dragostea de frate mai mare din seara cînd o văzuse întîia oară, acolo, în curtea conacului boieresc, și primise de la dînsa inelul cu piatră scumpă, dăruit măicuței Sălumia.

Din acea clipă, haiducul se simțea robit copilei, rob de bună-voie, slugă plecată și arhanghel păzitor. O va ocroti întreaga viață. Fecioara aceea frumoasă și bună, care-i dăruise inel de preț pentru biata lui mamă — țiganca înșelată, nesocotită, aproape izgonită — răscumpăra vina boierului, împăca cele două case : palatul stăpînu-

lui atotputernic cu bordeiul şi cu peştera din pădure ale neamului hoinar. Singurei fiinţe pe care o iubea mai presus de orice pe lume, Sălumiei, se adăugase acum, in tainiţele inimii haiduceşti, acea domniţă din poveste, a cărei fericire tilharul o urmărea acum ca pe prada lui cea mai bogată. Voia ca surioara lui să fie mîndră intr-o zi de fratele ei mai mare, haiducul Stoeniţă. Fugărit, prigonit, asuprit, trimis la spinzurătoare, acel păunaş al codrilor, care se ascundea de oameni împrăştiind printre ei spaima numelui său, simţea în suflet comori de duioşie şi de bunătate. Puţină dragoste, puţină înţelegere de i s-ar fi dat, rînjetul acela de lup s-ar fi prefăcut în zimbet cald, de frate al omului. Mîna ce răsucea hangerul, zvirlea pistolul in văzduh şi-l prindea din zbor, mîna haiducului n-ar fi fost pentru toţi decît mîngiiere şi binecuvintare!...

Dîndu-şi seama că e pe cale să se înduioşeze, voievodul ţiganilor rinji, scrîşni din dinţi şi, lăsînd să vorbească pe feciorul năpăstuitei Sălumia, cuprinse tot pămîntul cu privirea şi aruncă — nici el nu ştia cui — un îndirjit „Muma voastră de tilhari!“

CAPITOLUL XIII

Două sănii încărcate cu merinde, pături groase şi blănuri scumpe ieşiră pe poarta mare a curţii domneşti.

In cea dintîi stă domnul Henri Parrocel, avind la stînga lui pe Stoeniţă Vodă, iar în a doua, Ilieş Impuşcă Vrabie, cu doi arnăuţi înarmaţi pînă-n dinţi. Cea dintii era sania cu patru cai a boierului. A doua, tot cu patru cai şi parcă mai bogată decît cealaltă, era a preacinstitului magnat leah pan Stanislas Zalomiţchi, cel care mai acum cîteva zile speriase Iaşii cu cheltuielile lui.

Porneau pe drum de seară cele două sănii spre Ciupercani, la schitul ce se afla cale de trei poşte de Drăgoşeşti, trecînd pe la Miroslăveni.

Musiu Henri tăcea. Stoeniţă tot aşa. Izbîndiseră! Ce-ar mai fi putut vorbi? Se înţeleseră fără vorbe, se înţelegeau şi acum. Erau plini de bucurie amîndoi. Şi bucuria trebuie gustată în tăcere.

Henri Parrocel trăia cea mai deplină zi a vieţii lui zbuciumate.

In sfirşit i se implinise visul cel mai mare!

Nepotul său iubit se va însoţi cu o moldoveancă de neam inalt, bogată, frumoasă ca o poveste din cele o mie şi una de nopţi, frumoasă şi bogată ca prinţesele din basmele Şeherezadei. În acelaşi timp, copila sufletului şi spiritului său, Muşa, pe care o crescuse şi o iubise cu devotamentul unui părinte adevărat, va fi şi ea fericită.

N-ar fi putut găsi un mire mai vrednic. Alături de Gaston va duce o viaţă pe care n-ar fi putut-o visa în acea lume provincială, aproape rustică şi atit de pretenţioasă, viaţa boierimii ieşene. Nici acel băiat cumsecade, bătrîn înainte de vreme, care era Săndulache Ghica, nici zvăpăiata odraslă a Calimahilor nu-i puteau oferi traiul de feerie occidentală — plină de surprize, de sărbători ale inimii, de evenimente, de învăţături şi de inalte divertismente — care o aştepta in Parisul tuturor devenirilor, alături de un tînăr frumos, inteligent, activ, plin de viitor.

Ştiindu-şi copila fericită, bunul său patron, omul generos şi delicat, căruia îi datora atit, va fi el însuşi fericit. Se va smulge şi el din singurătatea castelului mohorit al Drăgoşeştilor, va evada încetul cu încetul din monotonia vieţii de nabab inutil, bogat, din

atmosfera de renunțare, de orientalism steril, și se va consacra unei activități publice, care, dacă nu-l va aduce suprema investitură, titlul de principe domnitor, va servi, totuși, ideile de libertate și progres ale lumii noi și va da propriei sale vieți o preocupare dinamică, un ideal mai înalt decît acela de a număra pungi pline de aur austriac, turcesc, rusesc sau franțuzesc, cu chipul Ludovicilor, al Mariei Tereza sau al lui Napoleon, rodul metalic al imenselor sale pămînturi grase și atît de fecunde, gospodărite cu atîta pricepere de fostul oștean al lui Bonaparte.

Cu sufletul liniștit și purificat prin succesul dobîndit, prin himeneul apropiat al celor doi copii dragi, Henri Parrocel își făcea examenul de conștiință și găsea că, poate, nu ajunsese la acea izbîndă prin mijloacele cele mai elegante.

Jocul său fusese dublu: folosise procedeuri diabolice; își ajunsese scopul abuzînd de încrederea omului care-l primise, de la început, cu atîta lealitate. Dar nu putuse face alt fel. Din lunga lui experiență a vieții, din numeroasele lui lecturi, Henri Parrocel învățase că, nu o dată, interesele noastre proprii coincid cu ale altora; servindu-ne pe noi înșine, putem fi folositori unei cauze înalte; egoismul nostru se poate integra într-o acțiune de interes obștesc, generoasă.

E regretabil că un scop onorabil trebuie să fie atins, uneori, prin abilități și prefăcătorie. Dar, din moment ce intenția e pură, iar finalitatea favorabilă și altora, păcatul poate fi absolvit cu cea mai deplină seninătate.

Henri Parrocel își judeca procedeele, poate că le condamna, dar se scuza spunîndu-și că n-avusese încotro, că nu putuse face alt fel. Chiar fericirea nepotului său iubit, Gaston, el o pregătise fără știrea acestuia, atrăgîndu-l și pe el într-o cursă, nedezvăluindu-i nici lui toate ițele împletite în vederea scopului final.

Monseniorului îi arătase același devotament.

In administrarea domeniilor dăduse dovadă de mare pricepere și onestitate. Sporise simțitor averea Roseteștilor. Prin arendări, prin cumpărări și vînzări de pămînturi, de vite, de produse ale ogoarelor și ale pădurilor, adusese cîștiguri fabuloase patronului său și nu-și tăiase niciodată singur partea, cum făceau cei mai mulți dintre administratorii de moșii. Nu speculase pentru propriul său beneficiu. Cunoscîndu-i capacitatea și corectitudinea, boierul îl răsplătise la fiecare tranzacție, făcîndu-i o parte largă, pe care Parrocel însuși n-o sperase. Pe urma activității sale fructuoase și pe urma generozității boierului, francezul își agonisise o mare avere de care, pînă la urmă, avea să beneficieze, prin căsătoria cu Gaston, tot domnișoara noastră, moștenitoarea unică a unor imense avuții.

Pledînd în fața monseniorului cauza cuceririi pentru eminența sa însăși a tronului Moldovei, Henri Parrocel nu făcea un discurs de formă, menit numai să abată pe urmașul lui Antonie Ruset de la gîndul inscăunării lui Săndulache Ghica: era sincer convins că această supremă investitură se cuvine domnului Arkip Rosetti. Parrocel își lua față de el însuși angajamentul de a lupta pentru triumful revendicărilor neamului rusetesc, pentru izbînda patronului său.

Și dacă tonul său fusese oarecum declamator, emfatic, aceasta se datora, să nu uităm, originilor sudice ale urmașului pictorului din Avignon.

Impăcat cu sine insuşi, Henri Parrocel savura, alături de Stoeniţă Vodă, voluptatea succesului.

Stoeniţă !...

Administratorul îi cunoştea povestea. Intîi o bănuise. De cîteva zile era incredinţat că acel flăcăiandru neastimpărat, devenit căpitan de haiduci, apoi voievod al zecilor de mii de ţigani moldoveni, nu era străin de singele monseniorului. Asemănarea cu Muşa, faptul că boierul ii trimitea ajutoare, lui şi maică-si — roaba Sălumia — deschiseră foarte curind ochii perspicacelui francez. Băiatul îi devenise drag de cind se înfrăţise cu Gaston şi mai ales de cind făptuise îndoita răpire, menită deznodămîntului fericit de azi. Cu obişnuita lui discreţie, Henri Parrocel işi spusese abia lui însuşi originile lui Stoeniţă.

Intr-o zi, însă, va trebui să mărturisească lui Gaston cine era acel providenţial frate de cruce, cel căruia îi datora nu numai fericirea de azi, dar şi o jumătate din averea pe care Muşa o va moşteni mîine. Poate că boierul însuşi va destăinui domnişoarei noastre că purtarea frăţească a haiducului era purtarea unui frate adevărat. Dintr-un ciudat şi totuşi firesc sentiment de supunere, Henri Parrocel se devota, în acele clipe, omului care era la stînga lui, binefăcătorul nepotului, dar şi fiul stăpînului său.

În pan Stanislas Zalomiţchi-Rosetti, administratorul simţea pe boierul de mîine şi regreta că-l aşezase la stînga lui, în loc să-l stea el la stinga: la prima coborire şi urcare în sanie, va restabili rangurile.

Dormiră o noapte la Miroslăveni, schimbară caii şi-n faptul cenuşiu al unei zile care se pregătea de ninsoare o luară spre schitul Ciupercanilor.

Cînd să urce în sanie, Henri Parrocel pofti pe Stoeniţă să se aşeze la dreapta lui.

— Lasă, musiu Henri, că mi-e bine şi aşa...

— Să vezi, pan Stoeniţă... Mie-mi vine mai bine la stînga, că mi-e inima mai liberă... Cînd îmi stă cineva la stînga, nu respir în voie... parcă m-apasă ceva pe inimă...

Şi Stoeniţă Rosetti îşi luă locul de onoare, cu administratorul la stînga.

Pe la prînz, cele două sănii urcară dîmbul care ducea la schit şi se opriră în faţa vechii porţi de stejar acoperite cu şindrilă.

Mare fu bucuria Muşei şi a lui Gaston auzind clinchetul argintiu al zurgălăilor, nechezatul cailor şi recunoscînd în călătorii sosiţi pe cei doi mesageri ai bunei-vestiri: musiu Henri, pan Stanislas Zalomiţchi şi, pe deasupra, musiu Ilieş Impuşcă Vrabie cel franţuzit.

Consimţămîntul măriei sale umplu de fericire inima tuturor. Şi-n vreme ce Stoeniţă Vodă işi găsea de lucru descărcind darurile aduse maicii Epifania şi întregului schit: merinde, postavuri, scurteici îmblănite, pături, cizme pentru părintele Gligore şi alte lucruri de trebuinţă sărmanelor monahe, Henri Parrocel punea în curent pe cei doi îndrăgostiţi de felul cum se scurseseră zilele la castel în lipsa lor, de frămîntările, de ezitările boierului şi, pînă la urmă, de hotărîrea dumisale binevoitoare. Despre el însuşi, bunul unchi nu prea vorbea. Nu părea să fi avut un amestec hotărîtor în această poveste. Un martor, şi atîta tot. E nevoie să se ştie de îndelungata lui activitate subterană? Le vorbi mai mult de intervenţia decisivă a lui Stoeniţă decît de propriile sale demersuri.

Nici Gaston nu trebuia să cunoască partea activă pe care o desfăşura de atita vreme fratele tatălui său spre realizarea acelei căsătorii plănuite înainte chiar ca tinerii să se fi cunoscut. A atribui altora propriile tale merite este o voluptate delicată. Tot aşa, a trece cu discreţie asupra unei binefaceri, a nu provoca obligaţia gratitudinei este o însuşire pe care numai sufletele alese o posedă.

Urmînd dorinţei conului Arkip, Muşa pleca spre Drăgoeşti fără Gaston. Această despărţire făcu să i se strîngă inima. O mai nelinişte a şi sosirea, la porţile monastirei, a unei cete de vreo zece călăreţi posomoriţi, care umblau de colo pînă colo. De unde veneau? Ce căutau? Stoeniţă Vodă o linişti: erau oameni de-ai lui. Trimisese după ei de la Miroslăveni. Oameni de credinţă. Vor însoţi pe domniţa şi pe domnul Henri Parrocel pînă la curte. Îi vor păzi de lupi şi de alte lighioane. Dintre aceşti însoţitori vor pleca numai patru, care vor călări cite doi, înainte şi în urma saniei. Cei doi arnăuţi vor sta pe capră lingă vizitiu. Aveau destul loc. Sania boierească era încăpătoare. Ceilalţi şase oameni ai lui Stoeniţă vor păzi mîine, la plecare, pe domnul Gaston.

— Fiindcă şi în calea dumnealui ar putea ieşi careva lighioane, în afară de lupi! zîmbi Stoeniţă, cu gîndul la vreo năzbîtie a boierului.

O masă îmbelşugată, ospăţ de bun rămas, pregăti maica stareţă Epifania. Şi-n jurul cucerniciei sale, se aşezară domniţa Muşa, domnul administrator Henri, domnişorul de la Paris, Stoeniţă, Ilieş Împuşcă Vrabie şi părintele Gligore, duhovnicul schitului. Sfinţia sa rosti „Tatăl nostru", în picioare, ascultat de ceilalţi, tot în picioare, apoi binecuvîntă pîinea şi vinul. Mîncară toţi şi se ospătară. Apoi domniţa, însoţită de domnul administrator, se pregăti de plecare. Trebuiau să pornească devreme ca să ajungă înainte de a înnopta la Miroslăveni, iar de acolo spre Drăgoeşti. Copila boierului, înduioşată, îşi luă rămas bun sărutînd mîna stareţei şi îmbrăţişînd pe celelalte pustnice.

O petrecură pînă la poartă maicile şi surorile cîntînd un psalm şi bătînd toaca, în vreme ce suna clopotul, tras de două monahe.

Muşa simţi o lacrimă strecurîndu-i-se între pleoape. Orice despărţire e tristă.

Această părăsire a bunului adăpost, unde petrecuse atîtea ceasuri fermecate, îi muiase inima. Nu-i spusese, oare, Gaston, nu mai departe, azi dimineaţă:

— Domniţa mea, nu ştiu ce ne rezervă ziua de mîine. Dar oricît de frumos, oricît de strălucitor sau oricît de amar ne-ar fi viitorul, eu, cel puţin, nu voi uita niciodată zilele petrecute în cuibul acesta cald, în izolarea aceasta monahală, în singurătatea munţilor, plină de icoana voastră suavă, principesă! În amintirile mele, capitolul cel mai frumos va fi poate cel pe care îl voi numi „Insula de zăpadă"... Izolarea noastră în acest peisaj de feerie iernatică!...

Sania cu patru cai porni într-un zvon triumfal de zurgălăi, în bubuitul a cincisprezece puşti descărcate-n slavă... Nu numai cei zece haiduci şi cei doi arnăuţi, dar şi monsieur Henri, şi Stoeniţă Vodă, şi Ilieş Împuşcă Vrabie purtau carabine pe umăr şi împuşcau văzduhul acum, împreună cu străjerii. Un semn cu mîna, o fluturare albă închinată lui Gaston fu cea din urmă întruchipare a copilei, care se pierdea acum în cenuşiul drumului, în zborul telegarilor...

CAPITOLUL XIV

Conul Arkip aştepta nerăbdător in castel, care, de la plecarea Muşel, se posomorise mai mult decit oricind. Parcă mai trecuse un veac peste mohorita zidire. Boierul işi va revedea odrasla adorată! Il cutreierau bucuria amestecată cu teamă. mulţumirea că împlinise voia fetei, că o va face fericită. Şi il mai umilea mihnirea că în această luptă fusese invins. Intiia oară i se trecea peste voinţă, lui, marelui boier şi stăpîn atotputernic. Invins, umilit!... Cum se putuse aşa ceva?

Toate se adunaseră împotriva lui. Ii era ciudă. Şi în ciuda *aceasta nu se putea bucura pe deplin de reintoarcerea apropiată* a odorului.

Mindria ii fusese ingenuncheată. Simţea in el o sfirşeală. Poate unde nici nu se hrănise destul din ziua in care aflase de răpirea *fetei. In* acea seară, indurerat *din* cale-afară, *nu* mincase *nimic*. Simţise toată noaptea gheara foamei răscolindu-i măruntaiele. Dar in această suferinţă trecea, parcă, şi un fel de mulţumire, bucuria trupului de a se simţi mai uşor.

A doua zi dimineaţa, uitîndu-se în oglindă, se găsi tras la faţă, palid, cu nasul parcă mai subţire.

Ii păru chiar că îmbătrînise. I se făcu milă de el insuşi. Şi parcă-i plăcea să simtă această milă de sine. Fiecare, oricit am fi de mari şi de temuţi, purtăm in noi gustul calvarului, voluptatea martiriului, nevoia de a fi compătimiţi, mîngîiaţi. Slăbiciunea celui puternic il apropie de ceilalţi oameni.

Arkip Rosetti se pregătea să apară in faţa Muşei ca o victimă. Va căuta să slăbească tot mai mult mincind cît mai puţin.

Va pune pe Avedik Cricorian să-i micşoreze barba care de jur împrejur era neagră. O dată suprimat acel chenar negru al bărbii *lui amestecate, vor rămine mai multe şuviţe albe. Poruncind meşte*rului bărbier să-i tundă şi părul din jurul urechilor, îndureratul părinte va părea şi mai slab, şi mai de plîns. Slab şi îmbătrinit va putea să-l găsească Muşa! Imbătrinit şi slab din pricina el. Da! Iată cum răsplătesc *copiii jertfa părinţilor*, neasemuita lor dragoste!

„Vai, tăticule, dar ce-ai păţit de te-ai schimbat aşa?" va întreba Muşa, speriată de înfăţişarea sărmanului ei părinte.

Arkip nu va răspunde nimic, va clătina capul cu durere şi va ofta adinc, dar nu prea mult, intorcînd privirile, părînd că vrea să-şi ascundă oftatul şi lacrimile.

Aşa gîndea boierul. Aşa vor trebui să se petreacă lucrurile.

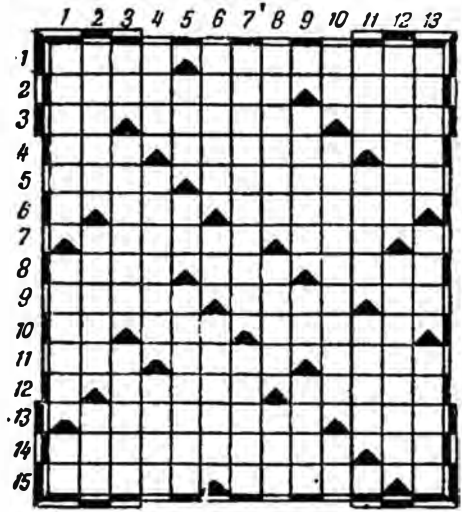
Iată însă că în clipa cînd zurgălăii mult aşteptaţi zvoniră clinchet argintiu în drum, in faţa porţilor, cînd Muşa, sprintenă, sări din sanie şi alergă voioasă ca o ciocîrlie să i se arunce in braţe, pare-se că o minune se făcu, o mare schimbare în toată înfăţişarea boierului, fiindcă cele dintîi *cuvinte* ale copilei *fură:*

— Vai, tăticule, măria ta, cum ai întinerit! Te-ai făcut mai frumos ca înainte.

Se vede că rumeneala care, de emoţie, la vederea copilei dragi, *se urcase-n obrajii conului Arkip, precum şi* faptul *însuşi* că slăbise puţin îl intineriseră, în pofida şuviţelor albe care ii năpădiseră barba amestecată.

(Urmare şi sfîrşitul în numărul viitor)

DESPRE LUMINA

ORIZONTAL :

1. Ochi la care focarul-imagine se formează înaintea retinei — Lumina zilei ; 2. Substanță folosită în medicină pentru dilatarea luminii ochilor — Pe unde pleacă... lumina ! ; 3. Simbolul titanului — Sclipiri — Avionul cu care Cikalov a traversat Polul Nord ; 4. Cel electric care servește la iluminat a fost descoperit de învățatul rus Vasili Vladimirovici Petrov — Steaua care a luminat de veacuri drumul navigatorilor — Unitate de măsură a razelor X ; 5. Construcție specială, făcută pentru a pune la dispoziția plantelor căldura necesară și lumina de care au nevoie, spre a vegeta într-un climat mai rece — Plantă cu flori mari galbene ce crește prin locuri nisipoase și umede (pl.) ; 6. Individul în sens filozofic — Torță cu țițel purtată de robi, spre a lumina calea stăpînilor ; 7. Lampă a cărei lumină e proiectată sub forma unui fascicul divergent (pl.) — Rîu în U.R.S.S. ; 8. Prefix pentru lumină — Numeral — Exprimă un raport intern mai energic decît „în" (dicționarul Șăineanu) ; 9. A certa — Exces — Pană ; 10. Posesiv — La feminin : lumina care conține toate radiațiile spectrului — Adverb de loc ; 11. Nu vede lumina — Păsări de pradă de zi — A cere cu respect ; 12. „Lumină deasupra Pămîntului" — Se folosește de lampa grizumetrică ; 13. Deșteptate prin învățătură și experiență (fig.) — ...Barcan, din filmul „Răsare Soarele" (Nepoții Gornistului) ; 14. E produsă de trecerea unui curent electric printr-un filament care e adus la incandescență — Și (lat.) ; 15. Centrată — A adus lumina în orice casă sovietică.

VERTICAL :

1. A scris „Raza de lumină" — Dă o energie egală cu frecvența luminii respective — Lună! ; 2. Ieșire la lumină (mold.) — Punctul în care se întîlnesc razele convergente provenite dintr-un fascicul de raze paralele care ies dintr-un sistem optic — Lumina lui Cezar ; 3. Metal galben ce strălucește... pe franțuzește ! — Buclată — Picături înghețate izolat și juxtapuse, ce dau irizații de lumină ; 4. Zeița zorilor care cu degetele-i trandafirii deschise Soarelui porțile răsăritului — Trec cu vederea ; 5. Boboc de floare — Lumen (flux luminos) — A proiecta o lumină pe suprafața unui corp ; 6. Dispozitiv folosit pentru polarizarea luminii, format din două cristale de spat de Islanda lipite cu balsam de Canada — Simbolul ruteniului — Scîndură ; 7. Unitate de măsură cu care se exprimă depărtarea de la Pămînt la o stea reprezentînd 9.460 miliarde km (pl.) — Vînzător de in ; 8. Icre — Cursul superior al Nilului Albastru — Scop ; 9. La singular — Lumina ochiului, la plural : stînjenei — Uzinele comunale — Poate fi și nocturn, la lumina reflectoarelor ; 10. Lumina de deasupra piramidelor — Alt aparat de polarizare cu ajutorul căruia se studiază starea de polarizare a unui fascicul de raze de lumină — Exempli causa ; 11. Mediu transparent ce reflectă și refractă raza de lumină — A scris „Soarele de pe masă", un istoric al mijloacelor prin care omul și-a procurat lumina în timpul nopții, de la focul de vreascuri pînă la becul electric — „Mii pustiuri scînteiază sub lumina ta fecioară" (Eminescu) ; 12. Instrument optic inventat de Galileo Galilei în 1609 (1610) — Filozof grec care la lumina zilei căuta cu felinarul un om adevărat ; 13. Corpurile luminoase de pe bolta cerească — Lumina în... sticlă — A lumina (fig.).

Cuvinte mai puțin cunoscute : ILI.

„Sucurile naturale provin din fructe proaspete. Sînt bogate în vitamine şi zahăr. De vînzare la magazinele alimentare, restaurante, bufete, cofetării, chioşcuri de răcoritoare etc."

2012

CLUB

COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

cpsf.info

prelucrare & editor Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacțiile Știință și tehnică sau cei care au dat să continue CPSF, au reușit, cu multă dăruire, muncă și cheltuială, acești entuziaști.

Lor trebuie să le mulțumim pentru că avem acum posibilitatea să (re)citim legendara Colecție.

clandher
flash_gordon
eviligheorghe
krokodyliu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nld68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email și reparăm greșeala!)

Abonamentele la revista „Știință și Tehnică" și la colecția de „Povestiri științifico-fantastice" se primesc pînă cel mai tîrziu în ziua de 23 a lunii, cu deservire în a doua lună următoare.

Abonamentele se primesc de către difuzorii de presă din întreprinderi, instituții și de la sate, secțiile de difuzare a presei, precum și de către factorii și oficiile poștale.

Prețul abonamentelor la colecție:

3 luni	9 lei
6 luni	18 lei
1 an	36 lei

APARE DE TREI ORI PE LUNĂ - PREȚUL 1 LEU